

Gedreven door onderwijs

Tien portretten van bevoegen
docenten in het hoger onderwijs

Gedreven door onderwijs

Tien portretten van bevlogen
docenten in het hoger onderwijs

Colofon

Gedreven door onderwijs: tien portretten van bevlogen docenten in
het hoger onderwijs
Publicatie 1 juli 2022

Deze publicatie is tot stand gekomen met leden van de circle Duurzaam
Docentschap van het ComeniusNetwerk, het netwerk voor hogeronderwijs-
vernieuwers.

Met dank aan de geïnterviewde leden van het ComeniusNetwerk.

Auteur en interviews: Elske van Lonkhuijzen, www.portretschrijven.nl
Voorwoord: Renske Bouwer, Idwer Doosje, Jolien Mouw en Hans Savelberg
Vormgeving en illustraties: Studio Tint, Den Haag
Druk: Van Deventer, 's Gravenzande

www.comeniusnetwerk.nl
info@comeniusnetwerk.nl

ComeniusNetwerk
de HogerOnderwijsVernieuwers

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

Voorwoord	5
Tien portretten van bevlogen docenten in het hoger onderwijs	9
1 Voor Jolien zijn onderwijs en onderzoek innig verweven <i>Jolien Mouw, universitair docent</i>	10
2 Marike excelleert als aanjager van onderwijsinnovatie <i>Marike Lammers, manager OnderwijsInnovatie Hub</i>	14
3 Stijn ervaart het hoger onderwijs als een snoepwinkel <i>Stijn Bollinger, hoofddocent en senior onderzoeker</i>	18
4 Sylvia wil studenten geven wat ze zelf heeft gemist <i>Sylvia Bronkhorst, onderwijsinnovator</i>	22
5 Het pionieren begon bij Anique al in de collegebanken <i>Anique de Bruin, hoogleraar Zelfregulatie en vicedirecteur School of Health Professions Education</i>	26
6 Constant eiste extra onderwijstijd (en hoopt dat dat zijn carrière niet schaadt) <i>Constant Swinkels, promovendus</i>	30
7 Marian heeft een onderwijshart, maar niet de roeping om voor de klas te staan <i>Marian Kat-de Jong, senior beleidsregisseur</i>	34
8 De wet van Youssef: onderwijs x andere interesse = vlammen <i>Youssef El Bouhassani, docent en ondernemer</i>	38
9 Ilja vindt leren het leukste wat er is <i>Ilja Boor, senior interdisciplinair curriculumontwikkelaar</i>	42
10 Met haar onderwijscarrière zet Annoesjka de toon <i>Annoesjka Cabo, directeur onderwijs aan de faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica</i>	46
Afsluitend woord	50

Voorwoord

Het ComeniusNetwerk heeft de ambitie om bij te dragen aan toekomstbestendig onderwijs. Zij doet dat door ruimte en mogelijkheden te creëren voor docenten en andere onderwijsprofessionals in het hoger onderwijs om samen te leren en te vernieuwen. Wie zijn echter deze bevlogen onderwijsprofessionals die samen meer uit het hoger onderwijs willen halen?

Onderwijs in het algemeen, maar zeker ook het hoger onderwijs, wordt gekarakteriseerd door verschillende type taken en rollen. Deze veelheid aan rollen biedt individuele onderwijsprofessionals de mogelijkheid om taken te kiezen die aansluiten bij wat hen motiveert en vitaal houdt. Gemotiveerde en vitale professionals zijn de motor van goed onderwijs, en zij sturen de voortdurende verbetering daarvan. Deze bundel is een ode aan de diversiteit in onderwijsrollen en docentprofielen in het hoger onderwijs. Het biedt een uniek inkijkje in hoe tien bevlogen onderwijsprofessionals de ruimte krijgen én nemen om op hun manier te werken aan onderwijsvernieuwing en -verbetering in hun eigen onderwijsinstelling en daarbuiten.

De ene docent is de andere niet

In het hoger onderwijs bestaat niet zoiets als de ‘typische’ docent. Uit een inventarisatie binnen het ComeniusNetwerk blijkt bijvoorbeeld dat er alleen al grote verschillen zitten in de manier waarop iemand docent is geworden. Sommige netwerkleden hebben heel bewust voor het docentschap gekozen; anderen zijn vanzelf het docentschap ingerold omdat dit nu eenmaal goed bij hen past (*‘ik heb gewoon mijn passie gevolgd’*) of omdat het moest (*‘het is een onvermijdelijke consequentie van onderzoeker zijn’*). Ook de manier waarop het docentschap verbonden is met andere rollen in het hoger onderwijs kan per persoon en context verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de wisselwerking en het spanningsveld tussen onderwijs en onderzoek dat zo kenmerkend is voor het hoger onderwijs. Ook zijn in het hoger onderwijs verschillende rollen te onderscheiden, zoals die van de onderwijzer, onderwijsontwerper, beoordelaar, trainer, beleidsmaker of coördinator.¹ Deze rollen kunnen uitgeoefend worden op cursusniveau, maar deze

1 Van Dijk et al. *Educ. Res. Rev.* 31, 2021: 100365

rollen kunnen ook algemener op programmaniveau of op (inter)nationaal niveau vorm krijgen. Deze verschillende rollen en de manier waarop ze met elkaar verbonden zijn vormen in sterke mate iemands professionele identiteit. Ook geven ze inzicht in de onderliggende drijfveren van docenten in het hoger onderwijs.

Juist vanwege de enorme diversiteit in taken en onderwijsloopbanen is het voor iedereen in het hoger onderwijs van belang om na te denken over welk type docent of onderwijsprofessional zij zijn of zouden willen zijn. Door hier bewust over na te denken wordt de docentidentiteit versterkt. Ook helpt het om bewuste keuzes te maken, zoals hoeveel tijd je aan het docentschap besteedt en welke onderwijstaken je op je wilt nemen en waarom. Het maakt je ook bewuster van de waarde die je aan deze onderwijstaken hecht en hoe je jezelf als docent naar de buitenwereld toe presenteert. Uit onderzoek blijkt bovendien dat onderzoekers die hun docentschap erkennen en waarderen niet alleen langer in het hoger onderwijs te blijven werken: ze willen ook meer investeren in nieuwe ontwikkelingen en halen meer voldoening uit het onderwijs.²

De kracht van verhalen delen

Om zelf te kunnen reflecteren op de waarde die je toekent aan jouw rol als docent helpt het om verhalen rondom docentschap met anderen uit te wisselen. Wanneer we het met collega's over onderwijs hebben gaat het niet zelden over negatieve ervaringen zoals werkdruk of lastige momenten met studenten, of over de inhoudelijke en praktische organisatie van het onderwijs (wie doet wat en wat komt er in welke cursus aan bod). Minder vaak is er ruimte voor het uitwisselen van succeservaringen, bijvoorbeeld momenten waarop je in het onderwijs echt een verschil hebt kunnen maken of wanneer het is gelukt om de verschillende rollen op een effectieve manier met elkaar te verbinden. Dit soort positieve ervaringen kunnen anderen (en jezelf) echter enorm inspireren. Het helpt niet alleen om helder te krijgen wie je bent, of juist niet bent, maar vooral ook wie je zou willen zijn.

Het delen van positieve verhalen is ook een kans om meer aandacht en waardering voor elkaars docentrollen en docentschap te krijgen. Het draagt bij aan een gedeelde visie en ambitie waarin het verzorgen of ontwikkelen van onderwijs niet iets is dat 'moet', maar iets dat waardevol en belangrijk genoeg is om tijd in te stoppen en aandacht aan te besteden. Zo krijgen we samen meer oog voor docentidentiteit en dragen we bij aan een duurzaam docentschap.

2 Van Lankveld *et al. Med. Teach.* 43, 2021: 124-136

In deze bundel: 10 portretten van bevlogen docenten uit het ComeniusNetwerk

Het ComeniusNetwerk is een plek waar we verhalen over het hoger onderwijs delen. Deze verhalen zijn soms heel expliciet en doelgericht; soms zijn ze meer impliciet en worden ze tussen de regels van een onderwijsinnovatieverhaal gedeeld. Het zijn echter altijd verhalen met een positieve insteek waar een hart voor het onderwijs in doorklinkt. We merken dat de verhalen komen van intrinsiek gemotiveerde, enthousiaste en gedreven mensen, waardoor de verhalen en ambities heel aanstekelijk werken. Met deze bundel willen we een aantal van deze positieve verhalen ook buiten het ComeniusNetwerk delen en daarmee de verscheidenheid in loopbanen in het hoger onderwijs zichtbaar maken én vieren. Daarom hebben we in deze bundel tien portretten van bevlogen onderwijsprofessionals uit het hoger onderwijs opgenomen. De geportretteerden representeren een diverse groep professionals die elk hun eigen visie hebben op en op eigen wijze invulling geven aan het hoger onderwijs. Ze zijn actief in verschillende rollen en zien verschillende ontwikkelpaden en loopbanen voor zich. Ze werken door middel van gedurfde projecten allen op hun eigen manier aan het innoveren en verbeteren van het hoger onderwijs. De portretten geven inzicht in wat hen drijft om zich in te zetten voor hoger onderwijs. Wat kunnen we van hen leren? Hoe zien zij de toekomst van hun onderwijs en hun rol daarin voor zich? En tegen welke uitdagingen en lastigheden van het docent-zijn lopen zij aan?

Hoewel de geportretteerde tien baanbrekers in het hoger onderwijs allemaal hun eigen pad hebben bewandeld en vanuit een eigen visie en werkwijze vorm geven aan het hoger onderwijs, laten de portretten ook zien dat ze veel gemeen hebben. Deze baanbrekers hadden wellicht niet vooraf verwacht of kunnen voorspellen op hun huidige positie terecht te komen, maar terugkijkend zien ze wel een aantal rode draden. Zo spreken ze bijvoorbeeld hun ambities en ideeën voor het onderwijs duidelijk uit en zoeken ze steeds naar verbinding met anderen. Ze worden gedreven door hun persoonlijke betrokkenheid en waarden en zien (of creëren) mogelijkheden om nieuwe dingen uit te proberen. Dat maakt ze echte pioniers. Het geven, ontwerpen of innoveren van onderwijs vormt onderdeel van hun professionele ontwikkeling, waarbij ze niet alleen oog hebben voor het verbeteren van het onderwijs, maar ook van zichzelf. Ze hebben veelal een coachende onderwijsstijl waarbij ze eerder naast dan boven hun studenten staan. Ze verlangen van studenten dat ze zich ontwikkelen. Ze werken hard, zijn welbespraakt, sociaal en enthousiast. En bovenal: ze zijn altijd zichzelf in hun werk.

Verhalen die inspireren

We hopen dat de persoonlijke verhalen uit deze bundel je een inkijkje geven in de dynamische en diverse drijfveren van tien docenten in het hoger onderwijs. We hopen ook dat de verhalen je inspireren om over jouw eigen docentschap na te denken en dat ze je concrete aanknopingspunten bieden voor het verder verrijken en versterken van jouw eigen onderwijsloopbaan. Deel vooral ook zelf je verhalen: met ons, met studenten, met collega's, met managers. Met het uitwisselen van (positieve) verhalen kunnen we op concrete wijze invulling geven aan het erkennen en waarderen van docentschap in het hoger onderwijs. Op naar meer toewijding in het onderwijs!

Renske Bouwer, Idwer Doosje, Jolien Mouw en Hans Savelberg
Leden van de circle Duurzaam Docentschap van het ComeniusNetwerk

Tien portretten van bevlogen docenten in het hoger onderwijs

Voor Jolien zijn onderwijs en onderzoek innig verweven

Jolien Mouw is universitair docent Onderwijswetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 2020 ontving ze een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma waarmee ze een virtual reality kleuterklas ontwikkelde als veilig oefenterrein voor haar studenten. Dit is een van vele manieren waarop ze in haar onderwijs op een innovatieve, speelse manier de brug slaat tussen theorie en praktijk.

‘Als ik achttien jaar geleden op een open dag niet toevallig het lokaal was binnengestapt waar voorlichting werd gegeven over de pabo, was mijn leven misschien heel anders verlopen. Maar toen ik daar zat, wist ik meteen: dit wil ik. Kwam het door het enthousiasme van de voorlichters? Aan de perspectieven voor basisschoolleerkrachten lag het in elk geval niet, want banen waren destijds schaars. Bij mijn afstuderen werd gezegd: “Ga maar naast de telefoon zitten om te wachten op een invalklus.” Daar had ik helemaal geen zin in, dus deed ik een schakelprogramma en researchmaster waarna ik promoveerde in de Onderwijswetenschappen. Onderwijs is behalve een prachtig vakgebied namelijk ook een fascinerend onderzoeksterrein.’

Niet het een of het ander (maar beide)

‘Intussen werk ik ruim tien jaar in het hoger onderwijs. De verdeling onderwijs-onderzoek in mijn huidige aanstelling? (*Lacht.*) Ik denk 60-40, maar dat moet ik opzoeken. Voor een onderwijswetenschapper lopen die activiteiten in elkaar over: ik onderzoek mijn eigen onderwijs en geef les over mijn onderzoeksbevindingen. Ik lees literatuur als onderzoeker, maar ook als docent. Natuurlijk is dat ook wel eens puzzelen. Soms reserveer ik een dag om aan een onderzoeksartikel

te schrijven, maar als een student langskomt met een vraag, ga ik niet zeggen: “Dit is mijn onderzoeksdag.” Het is dus zoeken naar evenwicht, maar een voltijdse onderzoeksaanstelling zou ik niet willen. Lesgeven hoort echt bij mij.’

Steeds meer mezelf

‘De belangrijkste ontwikkeling die ik heb doorgemaakt als docent is dat ik steeds meer mezelf ben geworden. In mijn eerste colleges als promovenda was ik nog aan het aftasten: vinden studenten het oké dat er geen professor voor de groep staat? Breng ik de inhoud wel goed over? Nu sta ik er echt als mezelf. Ik gebruik mijn persoonlijke ervaringen om de theorie voor studenten inzichtelijk te maken. Een college over morele ontwikkeling illustreer ik bijvoorbeeld met een foto van mijn zoontje die als eenjarige een driftbui kreeg omdat hij de oven niet mocht aanraken. Verder gebruik ik allerlei technieken en werkvormen om de rode draad van de cursus te verhelderen: story arcs, interactieve digitale tools, prikkelende vragen, humor en sarcasme. Ik ga ook veel met studenten in gesprek. Ik wil ze prikkelen om hun eigen mening te vormen en hun eigen stem te vinden. Je hebt wel een paar jaar nodig om cursussen zo grondig uit te werken. Bovendien moet je eigenaarschap voelen om te durven experimenteren. Daar helpt een aanstelling als universitair docent bij. Ik voel nu veel meer ruimte dan tijdens mijn PhD-traject. Maar het zit ook in mijn aard. Ik heb altijd de drang om mezelf te ontwikkelen, om dingen uit te proberen die de studenten nóg verder kunnen brengen. Op die manier blijft het werk ook interessant voor mezelf.’

‘Als wetenschapper draag je ook met onderwijs wezenlijk bij aan de academische gemeenschap.’

Als je de kleuters aankan, kan je alles

‘Een onderwijsinnovatie die ontstond uit een combinatie van studentbehoeften en mijn eigen interesse is de virtual reality kleuterklas die ik ontwikkelde met een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma. Tweedejaarsstudenten van de Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs lopen een semester stage in een kleuterklas. Daarover hoorde ik vaak: “Wat moet ik hiermee? Die kleuters klieren en krioelen, doen niet wat ik wil en huilen zo snel.” Ik dacht: als onze studenten hier zo mee worstelen, gaat er waarschijnlijk iets mis in onze instructie.

Het ging me bovendien aan het hart dat ze de kleuters niet leuk vonden. Ik had daar zelf als leerkracht juist positieve ervaringen mee. Onderwijs begint niet pas in de bovenbouw. Sterker nog, als je de kleuters aankan, kan je alles. In de virtual reality klas die we ontwikkelden kunnen studenten in alle rust strategieën uitproberen om een op tilt geslagen groep kleuters rustig te krijgen. Zingen, boos worden, afwachten, het zijn allemaal mogelijkheden. Na een succesvolle pilot gaan we de vr-kleuterklas nu ook bij drie pabo's introduceren.'

Je ambities uitspreken

'Dat ik ruimte voel om te experimenteren heeft te maken met mijn werkomgeving, maar ik stel me ook assertief op. Ik onderzoek hoe ik mijn doelen kan bereiken en maak ze kenbaar. Het helpt echt als je je ambities uitspreekt. Dat kan ik beginnende wetenschappers dan ook aanraden. Denk niet bij voorbaat: dat kan toch niet. Zoek naar mogelijkheden en gelijkgestemden. Op het hbo is veel onderwijsinnovatie, ga daar eens praten. (*Vrolijk*) Of mail mij. Ook Twitter kan een instrument zijn. Ik laat daar zien waar ik mee bezig ben en meng me in discussies over onderwijs. Als wetenschapper leer je om bescheiden te zijn, dus je moet een drempel over om te zeggen: ik doe iets bijzonders, ik kan een wezenlijke bijdrage leveren. Voor mij voelt wat ik doe vanzelfsprekend, maar naarmate ik me uitspreek, merk ik dat anderen er geïnspireerd door raken. De voorzitter van het college van bestuur twitterde in coronatijd dat de RUG de beste zou worden in online onderwijs. Ik reageerde met het aanbod om daar als docent en onderwijswetenschapper over mee te denken en werd uitgenodigd voor een overleg. Nu, na vier jaar in Groningen, begin ik de vruchten te plukken van mijn zichtbaarheid. Steeds meer mensen weten me te vinden. Zo vroeg de rector me vorig jaar om bij de jaarafsluiting een speech te houden met een positieve terugblik.'

Onderwijs doet ertoe

'Een andere recente mijlpaal is dat ik geselecteerd ben voor de Young Academy van de RUG. Voor mij is dat een teken dat er in de wetenschappelijke cultuur iets begint te verschuiven. Vanuit de Young Academy kan ik nog breder uitdragen dat onderwijs een kerntaak is van een universiteit en dat je als wetenschapper ook met onderwijs wezenlijk bijdraagt aan de academische gemeenschap. Ik probeer te prikken en prikkelen om te laten zien dat het leuk is en dat je er energie van kan krijgen. We mogen als docenten vaker stilstaan bij onze successen. Ook kleine stappen zijn waardevol: "Ik heb mijn cursus aangepast en dat ging goed!" "Vandaag kwam ik met energie uit de collegezaal." "Ik steek nu tijd in dit vak, want mijn studenten verdienen dat." Als ik onderzoekers net dat zetje kan geven om in plaats van die zoveelste publicatie een Comeniusbeurs aan te vragen, ben ik een tevreden mens.'

Profiel

Naam
Jolien Mouw

Totale aanstelling:
0,9 fte

Functie
Universitair docent

Tijd voor onderwijstaken
'Dat moet ik even opzoeken, ik denk 60%'

Instelling
Rijksuniversiteit Groningen

Andere taken
Onderzoek, lid Faculteitsraad Gedrags- & Maatschappijwetenschappen, Guiding Coalition Hybride Onderwijs
Rijksuniversiteit Groningen, Comenius Teaching Fellow – ComeniusNetwerk (circle Duurzaam docentschap), lid Interfaculty V/Ar Hub, lid van de Young Academy Groningen

Opleiding
Bachelor Pedagogische en onderwijswetenschappen, Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs en master Onderwijswetenschappen (tracks Onderwijsinnovatie en Learning in Interaction)

Relatie met het ComeniusNetwerk
Ontwikkelde in 2020 met een Teaching Fellow-beurs een virtual reality kleuterklas

Werkzaam in het hoger onderwijs
10 jaar

Marike excelleert als aanjager van onderwijsinnovatie

Marike Lammers brengt onderwijs- vernieuwingen binnen Hogeschool Saxion op een organische manier samen in de OnderwijsInnovatie Hub. Als voormalig programmadirecteur Top Talent vindt ze dat elke student én onderwijsprofessional een honoursaanpak verdient.

‘Ik had al twee carrières in het bedrijfsleven achter de rug toen ik in 2006 het onderwijs inrolde. Ik kwam bij Saxion terecht als projectleider in het lectoraat Product Design en gaf twee dagen per week les bij de opleiding Industrieel Product Ontwerpen. Dat ik plotseling als docent werd gezien vond ik een giller. Innovatieprojecten met studenten gaven me energie, maar toch was ik niet helemaal op mijn plek. Ik moest steeds dezelfde lessen geven en kon niet zelf mijn agenda beheren. Toen Saxion me na drie jaar vroeg om projectleider te worden binnen Sirius, een landelijk programma om excellentietrajecten te ontwikkelen en implementeren in het hoger onderwijs, was de keuze dan ook snel gemaakt.’

Elke student een ander hoepeltje

‘Als programmadirecteur Top Talent kon ik mijn innovatiepet weer volledig opzetten. Ik had relatief weinig ervaring in het hoger onderwijs, maar wel een bak praktijkervaring. Wat een klant wil en wat hij nodig heeft zijn soms verschillende dingen. Zo benaderde ik deze opdracht ook. Wat heeft de samenleving nodig en wat betekent dat voor ons onderwijs? Het bleek bijvoorbeeld achterhaald om disciplinair op te leiden. Van studenten werden en worden andere vaardigheden verwacht dan er in een beroepsopleiding aan bod komen. Het werkveld vraagt om creativiteit, ondernemerschap, doorzettingsvermogen, samenwerken. Door Sirius gingen we nadenken over de waarde van onderwijs en zagen we de keerzijde van hoe het nu georganiseerd is. De huidige methode van financieren en beoordelen leidt tot structuren die beperkend zijn voor de ontwikkeling van het

individu. Studenten moeten allemaal door dezelfde hoepeltjes springen. Sirius gaf ons de kans collectief onderwijs te organiseren waarin elk hoepeltje toch verschillend is.’

Het ongemak opzoeken

‘Hoe ons Top Talent Programma eruit zou komen te zien, lag op voorhand niet vast. Er waren vijftien of zestien proefprojecten, allemaal met het doel studenten én docenten zich optimaal te laten ontwikkelen. Ik zorgde voor de verbinding tussen die proeftuintjes en voor jaarlijkse evaluaties. Daaruit is – in cocreatie met studenten en docenten – Saxions *honours approach* ontstaan: een zoek- en leerproces voor persoonlijk-professionele ontwikkeling. Studenten formuleren binnen een veilige community hun eigen ambities en gaan daardoor veel bewuster leren. Door de interdisciplinaire aanpak leren ze ook samenwerken: een economiestudent die strak in het pak zit, moet zich plotseling verhouden tot een secure techneut en een ‘zweverige’ student Social work. Aanvankelijk zorgt dat voor ongemak, maar in de buitenwereld gaan studenten dat ook tegenkomen; vraagstukken worden in deze tijd niet meer solistisch opgelost. Daarom kan je ongemak het best zo snel mogelijk opzoeken en ervan leren door te reflecteren. Het mag best schuren. Achteraf zijn studenten er heel blij mee. Ze gaan de verschillen waarderen en leren zichzelf beter kennen. Zowel voor ons als voor de docenten was een waardevol inzicht dat deze persoonlijke, interdisciplinaire aanpak ook werkt voor professionals. Dat zijn immers ook individuen met unieke talenten en ambities.

Intussen is het Top Talent Programma stevig ingebed in de organisatie, maar we moeten niet indutten. We blijven uitproberen en evalueren. Onderwijsinnovatie ontstaat wat mij betreft door deze cocktail van samenwerking, experiment en reflectie.’

Every student deserves an honours approach

‘We hebben onze honourstrajecten extracurriculair georganiseerd zodat we veel vrijheid hebben bij de invulling ervan. Toch begon het in 2017 te knagen. We wisten dat we met al deze inzichten ook iets voor het reguliere onderwijs konden betekenen. De honoursaanpak moet niet alleen voor de happy few zijn, maar ook, of juist, voor studenten die de motivatie kwijt zijn. We wilden het hele onderwijs op de schop nemen, maar mijn zeggenschap was beperkt tot het Top Talent Programma. De Comenius Leadership Fellow was dan ook een geschenk uit de hemel. Ik vind het echt briljant. Het is de enige beurs die niet onderzoek maar onderwijs vooropstelt. Het bleek voor ons de motor om met een groep

mensen in beweging te komen. Deel worden van het ComeniusNetwerk was daarnaast voor mij persoonlijk een verademing: eindelijk een omgeving waar mensen denken zoals ik. Vorig jaar rondde we het onderzoek af met een documentaire en nu proberen we heel Nederland te inspireren tot onderwijs dat de mens met z'n talent als uitgangspunt neemt.'

'Ik ben degene die roept: "Het kan niet? Hoezo?"'

Manager tussen aanhalingstekens

'Bij een reorganisatie in 2019 rees de vraag waar het Top Talent Programma geplaatst moest worden. Tijdens een strategiesprek riep ik: 'Als we dan toch herstructureren wil ik een innovatiehub!' (*Tevreden.*) Die heb ik gekregen. Het is een netwerkorganisatie zonder personeel, dus mijn titel van manager moet eigenlijk tussen aanhalingstekens staan. Ik stuur geen mensen aan, maar ben de aanjager, degene die roept: "Het kan niet? Hoezo?" Het blijft me verbazen dat niet iedereen de mogelijkheden ziet die ik zie. Mijn kennis is op veel vlakken beperkt, maar blijkbaar krijg ik mensen aan de gang en geef ik vertrouwen. Dat is ook precies wat je wilt dat docenten voor studenten doen: een veilige ruimte creëren waarin ze dingen kunnen uitproberen. Voor 2010 was in het hoger onderwijs de sfeer 'het moet allemaal goed zijn', maar zo werkt innovatie niet. Als je innoveert neem je risico's. Af en toe mislukt er iets en dan moet je op de blaren zitten en iemand niet laten vallen.

De samenstelling van het team wisselt. De mensen die innovatie belangrijk vinden blijven vanzelf een tijdje plakken, als bijen die op honing afkomen. Het kernteam komt uit onze honourshoek en wordt aangevuld met mensen die op een eigen eilandje zaten te broeden en niet wisten waar ze hun ideeën konden onderbrengen of nog geen tijd hadden om een idee uit te werken. Het zijn stuk voor stuk heel interessante mensen!'

Wensen voor het hoger onderwijs

'Wat het hoger onderwijs nodig heeft? (*Direct.*) Vertrouwen. We hebben een systeem opgetuigd waarin we financieren op basis van regels en kwaliteit uitdrukken in diploma's. Daar zitten allemaal toetsingen en controles in om te garanderen dat iedereen kwaliteit levert, anders studeert er iemand af met een papiertje dat

niks waard is. Die angst maakt het hoger onderwijs beklemmend. De gemiddelde docent voelt weinig ruimte om iets nieuws te proberen. Ik zou het mooi vinden als we anders gaan redeneren: niet vanuit de beroepsopleiding, maar vanuit het mens met zijn talent en passie. Die maakt een ontwikkeling door en komt dan ergens uit. Hij begint dus niet in die opleiding Werktuigbouw of Verpleegkunde maar legt een eigen leerreis af die misschien wel eindigt in dat specifieke vakgebied. Dat is complex, want hoe ga je zo iemand kwalificeren? Toch denk ik: kunnen we de kwalificatie niet geven en dan vertrouwen dat het goedkomt? Daarmee wordt twijfelen en zelfs uitvallen niet een vertraging van het studieproces maar deel ervan. Zo'n benadering biedt de volle ruimte om ieder individu op z'n plek te krijgen. Dan kan elke student – zoals ik eerder zei – door zijn eigen hoepeltjes springen. Als je dat goed begeleidt duw je iemand zelfs een hoepeltje hoger, dieper, verder naar links of verder naar rechts dan hij anders zou springen.

Waar ik ook belangstelling voor heb is regeneratief onderwijs dat studenten opleidt om evenwichtiger hun leven en werk vorm te geven, met respect voor mens, maatschappij en milieu. Ik wil de beperkingen van het huidige onderwijssysteem heel graag wegnemen en dat blijft uitdagend. Ik zit er zelf intussen ook al heel lang in.'

Profiel

Naam

Marike Lammers

Totale aanstelling

1,0 fte

Functie

Manager ('al noem ik het zelf liever aanslingeraar') van de OnderwijsInnovatie Hub, voorheen programmadirecteur Top Talent

Andere taken

'Ik hou heel veel ballen in de lucht en het is een warboel, want alles heeft met elkaar te maken. Zo werk ik.'

Instelling

Hogeschool Saxion

Relatie met het ComeniusNetwerk

Kreeg met haar team in 2018 een Comenius Leadership Fellow-beurs om een eerder ontwikkeld honoursprogramma in te zetten voor studenten die hun motivatie voor het onderwijs kwijt waren. En een Leadership Fellow beurs in 2022 voor Organizing Purpose Driven Learning.

Afdeling

Onderwijs en Student Support | Onderwijs-Innovatie Hub

Werkzaam in het hoger onderwijs

16 jaar

Stijn ervaart het hoger onderwijs als een snoepwinkel

Aan de Hogeschool Utrecht ondersteunt Stijn Bollinger studenten en professionals in een waaier van rollen bij hun ontwikkeling. Hij wakkert de nieuwsgierigheid in anderen graag aan en laat veel ruimte voor onzekerheid in het leerproces.

‘Ik krijg weleens de vraag waar ik over vijf jaar wil staan. *(Met een glimlach.)* Daar word ik zenuwachtig van, want ik weet niet eens waar ik morgen wil staan. Ik word niet gedreven door verre, ambitieuze doelen, maar door specifieke waarden en interesses. Wat me fascineert is hoe mensen leren. In dat proces wil ik iets betekenen en dat kan op allerlei manieren. Mijn carrièrepad is dan ook kronkelig geweest. Van een onafgemaakte lerarenopleiding en pabo (wel interessant, niet mijn doelgroep) via muziek maken naar een bachelor Geschiedenis en master American Studies. In 2006 kwam ik als historicus bij het Instituut voor Recht van de Hogeschool Utrecht. Op het eerste gezicht een verrassende match, maar ik heb me er volop kunnen ontwikkelen en werk hier nog altijd met heel veel plezier.’

Onzekerheid in het leerproces

‘Hoewel ik bij het Instituut voor Recht begon met weinig juridische vakkennis en onderwijservaring, vond ik lesgeven meteen prachtig. Ik leerde zelf veel en de studenten gelukkig ook. Geleidelijk kreeg ik meer grip op de inhoud. Ik ben van nature onderzoekend en ging in deeltijd promoveren. Daarnaast gaf ik steeds meer onderzoeksvakken. Ook werd ik verantwoordelijk voor de onderzoekslijn in de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD). Mijn interesse verschoof meer en meer van de vakinhoud naar het proces. Tijdens mijn promotietraject en in mijn eerste jaren als docent ervoer ik vaak onzekerheid en hetzelfde zag ik bij studenten. Sommigen doorliepen de hele opleiding vlot, maar kwamen bij

het afstuderen plotseling in de knel. Waarom is die onzekerheid zo frustrerend, vroeg ik me af. Waar komt het vandaan, wanneer is het te veel en wanneer is het functioneel? In het lectoraat Onderzoekend Vermogen bestudeer ik sindsdien de rol van onzekerheid in het leerproces. Momenteel zelfs internationaal, met vijf Europese partners. Bij het Teaching & Learning Network van de HU train en coach ik ook collega's in dit thema. Het vergt wel wat moed om onzekerheid in het leertraject toe te laten, zowel voor studenten als voor docenten.'

'Hoe uiteenlopend mijn rollen ook zijn,
ze verenigen zich allemaal in mij. Ik
ben mijn eigen instrument en mijn
diepgewortelde wens is om het leren
bij anderen te faciliteren.'

Afstudeertools met en voor studenten

'Met een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma konden we een jaar of vier geleden de inzichten uit ons onderzoek vertalen naar een praktische afstudeertools voor studenten. Die maakten we samen met afstudeerders van de opleiding SJD. De toolkit bestaat uit een boekje en een website die vertrekken bij zes triggers van onzekerheid. Het oordeel van een docent kan bijvoorbeeld onzekerheid oproepen, maar de vrijheid die je krijgt in een onderzoek ook. De tools sluiten daarop aan en zijn heel divers: ze helpen afstudeerstudenten onder andere bij plannen, reflecteren en jezelf activeren. We spreken in de toolkit over 'veilige onzekerheid', want veiligheid is noodzakelijk om onzekerheid te kunnen toelaten in het leerproces.'

Een stukje meewandelen

'Als iemand begint aan een studie ga ik ervan uit dat hij nieuwsgierig is, het avontuur opzoekt, een vak wil leren. Natuurlijk komen er ook tijdsdruk, prestatieverwachtingen en extrinsieke motivatie bij kijken, maar ik denk dat elke student de wil heeft om zich te ontwikkelen. Ik vind het heerlijk om dat aan te boren en het is goud als dat af en toe lukt. "Waarom ben je hier?", vraag ik studenten. "Natuurlijk moet je dat tentamen halen, maar wat wil je zelf graag leren?" In mijn achterhoofd is altijd die iconische docent van vroeger aanwezig die me aanmoedigde, geduldig

kon zijn, maar ook streng als dat moest. Studenten leggen een eigen route af en ik wandel graag een stuk met ze mee. Ze zijn zelf verantwoordelijk en kunnen mij inzetten. Ik ben nieuwsgierig hoe ze naar het landschap van hun ontwikkeling kijken en misschien kan ik ze af en toe wijzen op iets dat ze zelf niet opmerken. Dat gaat twee kanten op; ik denk om de haverklap bij studenten: wat knap! “Je traint een voetbalteam, hoe doe je dat?” Of: “Je bent teamleider bij Albert Heijn, vertel daar eens over.” Onlangs werd ik door studenten genomineerd voor de verkiezing van de docent van het jaar. (*Relativerend.*) Ik ben het natuurlijk niet geworden, maar de nominatie vond ik geweldig. In hoe ze me beschreven herkende ik mezelf en wat ik belangrijk vind in het onderwijs.’

Verbinding zoeken

‘Ik zorg graag voor verbinding: tussen onderzoek en onderwijs, maar ook tussen professionals en opleidingen. In het Teaching & Learning Network van de HU ben ik betrokken bij twee clusters: Onderwijskundig leiderschap, waarin ik veranderprocessen in opleidingen begeleid en Onderwijs uitvoeren, dat zich bezighoudt met docentprofessionalisering. Het is inspirerend om anderen te horen praten over hun manier van werken, hun vakkennis. Ik kan echt onder de indruk zijn van hoe collega’s dingen aanpakken. Daarnaast ben ik verbonden aan het ComeniusNetwerk. Ik heb inspirerende bijeenkomsten bezocht en ben als revierwer bij nieuwe projectaanvragen betrokken geweest. Zo kan ik niet alleen iets terug doen voor de Comeniusgemeenschap, ik neem wat ik hiervan leer ook weer mee naar mijn collega’s in het Instituut voor Recht en het lectoraat Onderzoekend Vermogen.’

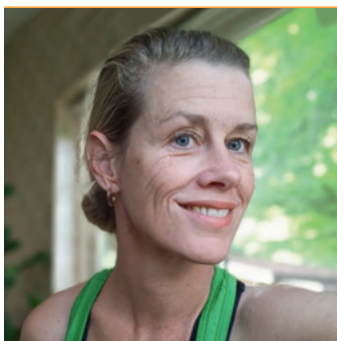
Veel petten, één hoofd

‘Het zal intussen duidelijk zijn dat ik binnen de HU veel verschillende rollen vervul: ik ben hoofddocent, vakdocent, afstudeercoördinator, adviseur, coach, trainer en onderzoeker. Die rollen verhouden zich op allerlei manieren tot elkaar. Soms versterken ze elkaar, soms lopen ze in elkaar over, soms botsen ze. In een onderzoek kan ik bijvoorbeeld niet zomaar mijn coachingpet opzetten, ook al grijpt het verhaal van een student die aan het onderzoek meedoet me aan. Hoe uiteenlopend de rollen ook zijn, ze verenigen zich allemaal in mij. Ik ben mijn eigen instrument en mijn diepgewortelde wens is om het leren bij anderen te faciliteren. Het hoger onderwijs is voor mij de perfecte plek om dat te doen, want je kan je er voortdurend opnieuw uitvinden. Het is in die zin echt een soort snoepwinkel. Ik kan niet voor anderen spreken, maar zo ervaar ik het. Misschien omdat ik die autonomie zo belangrijk vind. Ik moet nieuwe stappen weliswaar zelf initiëren en mijn doelen afstemmen op de ambities en vragen van de organisatie, maar ik

heb in mijn werk nooit voor een rood licht gestaan. De reactie is eerder: “Interessant. Fijn dat je gemotiveerd bent!” Het enige nadeel van een snoepwinkel is dat als je te gulzig bent, je kan rekenen op buikpijn. Dat blijft voor mij een evenwichtsoefening: fases van divergeren (nieuwe avonturen aangaan) en fases van convergeren (focussen) wisselen elkaar af. Ik zit nu in een periode dat ik keuzes moet maken, zodat ik de taken die overblijven de aandacht kan geven die ze verdienen.’

	Profiel	
	Naam Stijn Bollinger	Tijd voor onderwijstaken Ongeveer 50%
Functies Hoofddocent en senior onderzoeker		Andere taken Afstudeercoördinatie van de voltijdopleiding SJD en coördinatie van de onderzoekslijn in het SJD-curriculum, onderzoeker bij het lectoraat Onderzoekend Vermogen, adviseur, trainer en coach voor het Teaching & Learning Network van de HU
Instelling Hogeschool Utrecht		
Opleidingen Voltijdopleiding Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) en de juridische deeltijdopleidingen HBO-Rechten, SJD en Gerechtsdeurwaarder		
Werkzaam in het hoger onderwijs 19 jaar (waarvan 16 als docent)		
Totale aanstelling 1,0 fte		Relatie met het ComeniusNetwerk Maakte in 2018-2019 met een Teacher Fellow-beurs een Afstudeertools voor omgaan met onzekerheid (met en voor studenten); reviewer van beursaanvragen

Sylvia wil studenten geven wat ze zelf heeft gemist

Met haar programma Leren met Hoofd, Hart & Handen maakt Sylvia Bronkhorst studenten, docenten en opleidingen aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) warm voor onderwijs dat de hele mens aanspreekt (en niet alleen zijn hersenen).

‘Tweeëntwintig jaar geleden studeerde ik cum laude af aan de Wageningen Universiteit. Een succesverhaal, zou je zeggen, maar ik keek terug op stressvolle jaren. Keurig was ik door elk hoepeltje gesprongen dat me voorgehouden werd, en nu ik klaar was, had ik geen idee welke kant ik op moest. Omdat ik goed met cijfers ben, besloot ik bij een bank te gaan werken. Een keuze die ik waarschijnlijk nooit had gemaakt als ik in mijn studie had kunnen onderzoeken wie ik was en waar mijn interesses lagen.’

Het enthousiasme vloaide langzaam weg

‘Na verschillende banen kwam ik in 2009 als projectleider bij het Centrum voor Ondernemerschap van de HAN terecht. Tot mijn verbijstering was er sinds mijn studententijd weinig veranderd in het onderwijs. *(Met een zucht.)* Docenten en studenten zaten er vaak verveeld bij. Lessen bestonden nog steeds vooral uit klassieke, theoretische kennisoverdracht. Ik zag studenten ambitieus binnenkomen en onzeker afstuderen. In die vier jaar hogeschool vloaide hun enthousiasme langzaam weg. Het deed me inzien dat onderwijs een beroep moet doen op meer dan enkel je hoofd. Leren doe je met je hele systeem.’

Je ideeën uitspreken

‘Ik had beperkte onderwijservaring, maar mijn drive om iets te veranderen was zo groot dat ik er de hele tijd over praatte. Daardoor begon het te leven. Er zat geen strategie achter, maar als mensen je met bezieling horen vertellen werkt

dat aanstekelijk. “Vind je dit belangrijk? Praat dan ook eens met die en die,” zeiden ze. Of: “Kan je ons hier een training over geven?” Ik had aanvankelijk niks concreets in handen, maar spelenderwijs en in samenwerking met anderen ontwikkelde ik een visie en lesmateriaal. Nu is het een volwaardig programma: Leren met Hoofd, Hart & Handen. (*Stralend.*) Ik heb het gewoon gefixt!’

Leren door ervaren

‘Het idee achter Leren met Hoofd, Hart & Handen is dat we de meervoudige intelligentie aanspreken. Het hoofd voeden we met kennis, het hart benaderen we vanuit gevoel en ervaringen: we onderzoeken wat iemand drijft, wat zijn talenten en passies zijn, maar ook wat hem tegenhoudt. Tot slot zetten we de handen aan het werk: leren doe je ook door dingen te ervaren. Je zou denken dat dat in hoger beroepsonderwijs standaard ingebed is, maar het ontbreekt in veel opleidingen, terwijl je vaak pas al doénde merkt of iets echt bij jou past.

Verder hanteert het programma vier principes: je leert over jou, je leert in een hechte community, je leert door te experimenteren en je leert met plezier. Onze visie is daarmee wezenlijk anders dan die in het reguliere onderwijs. Leren gaat bij ons over van binnenuit ontplooiën in plaats van van buitenaf volstorten. Die benadering neemt studenten heel serieus en voor sommigen is dat even wennen.’

Soft skills & sneakers

‘Het eerste dat we vanuit ons concept ontwikkelden was de minor Onderneem de Ontdekkingsreis! Dat was mede mogelijk dankzij een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma. Ons programma is geen doel op zich, maar een middel, een route die je kan afleggen. Een collega heeft dat mooi gevisualiseerd. Hij tekende een weg in de vorm van een lemniscaat. De linkerlus symboliseert het inzicht in wie jij bent, de rechterlus jouw uitzicht op de wereld. Op het kruispunt ligt jouw persoonlijke bestemming, jouw experiment. In de minor onderzoeken we met studenten wat er voor hen op dat kruispunt ligt. Soms resulteert dat in een echt bedrijf dat maatschappelijke impact nastreeft. Zo ontwikkelt één van onze studenten een app die andere studenten moet helpen op een speelse manier soft skills aan te leren. Twee andere studenten zagen kansen om mooiere, comfortabelere sneakers op de markt te brengen en experimenteren nu met prototypes. (*Lachend.*) De juf krijgt natuurlijk ook een paar.’

Zijn wie je zelf hebt gemist

‘Hoewel we in ons programma grote vragen stellen die niet binnen een paar weken volledig beantwoord kunnen worden, creëren we wel ruimte voor een eerlijk persoonlijk onderzoek. Het is heel logisch dat een twintigjarige niet precies weet wat hij wil. Soms weten studenten, maar ook professionals die we trainen, vooral wat ze níét willen en dat kan ook een krachtige drijfveer zijn. Door mijn teleurstelling in het onderwijs heb ik me ontwikkeld tot wie ik nu ben. Ik probeer de vrouw te zijn die ik zelf nodig had.’

‘Onze visie is wezenlijk anders dan die in het reguliere onderwijs. Leren gaat bij ons over van binnenuit ontplooiën in plaats van van buitenaf volstorten.’

Alles op tafel

‘Wat mijn manier van werken typeert is dat ik veel energie steek in het creëren van een hechte groep. Uit onderzoek is bekend dat je veilig voelen cruciaal is om te kunnen leren. Studenten vinden het vaak eerst onwennig dat we zoveel tijd besteden aan ‘wie ben ik?’ en ‘wie zijn wij?’ maar later zijn ze daar juist enthousiast over.

Een veilige groep is cruciaal om persoonlijke dingen te durven delen: wat je belangrijk vindt, maar óók wat je belemmert. Door je onzekerheden op tafel te leggen maak je ze hanteerbaar. Een groep kan je helpen in dat proces. Je ziet dat anderen bijvoorbeeld ook met faalangst en perfectionisme kampen. Hoe gaan zij daarmee om? En hoe werkt het bij iemand die juist niet perfectionistisch is? Ik ben onderdeel van de groep en dus ook open over mijn eigen faalangst. Die speelde vroeger op en nu nog steeds. Ik ben helemaal mezelf in alles wat ik doe, dus ook hier ben ik openhartig over. Een student zei een keer tegen me: “Jij gooit jezelf altijd als eerste voor de bus.”

Grote ambities en kleine successen

‘De HAN heeft als ambitie dat elke student en docent een verschil maakt in maatschappelijke vraagstukken. We willen een instelling zijn die impact heeft en mijn team weet hoe je mensen daarvoor kan opleiden. Vanuit ons programma trainen we docenten en helpen we opleidingen met onderwijsontwikkeling. Er komen vragen en opdrachten uit allerlei hoeken die we met ons team enthousiast aanpakken. Veel gaat goed, maar alsnog gaat het te traag naar mijn smaak. Het onderwijssysteem fundamenteel veranderen is heel moeilijk, de bestaande groef is diep. Als je vertrekt vanuit de student en niet vanuit de vakinhoud, is het voor een deel onbekend hoe je onderwijs zich zal ontfouwen. Docenten krijgen een meer faciliterende rol. Het huidige systeem is niet op die onzekerheid ingericht. Het roept veel weerstand op, terwijl ik zeker weet dat deze benadering uiteindelijk efficiënter is, ook voor grote opleidingen. Maar het is complex. Om de moed erin te houden steken we onze energie bewust alleen in teams die ontstaan voor onze aanpak. Dat levert het meeste op. En alle successen vieren we!’

	
Profiel	
Naam: Sylvia Bronkhorst	Werkzaam in hoger onderwijs Vierde onlangs haar 12,5-jarig jubileum ('maar het voelt als 3 jaar')
Functie: Verantwoordelijke voor het programma Leren met Hoofd Hart & Handen ('ik noem mezelf ook weleens onderwijsinnovator, maar dat klinkt zo flufferig')	Totale aanstelling Officieel 0,8 fte
Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	Tijd voor onderwijstaken 100%, waarvan 50% voor het trainen van studenten en docenten en 50% voor onderwijsinnovatie/curriculumvernieuwing
Afdeling 'Ik heb mijn baan zelf uitgevonden, dus ik hoorde nergens echt bij, maar mijn programma is momenteel ingebed in de afdeling Onderwijs Onderzoek Kwaliteitszorg'	Relatie met het ComeniusNetwerk Implementeerde met een Teaching Fellow-beurs uit 2018 het programma Leren met Hoofd, Hart & Handen in een minor ondernemerschap

Het pionieren begon bij Anique al in de collegebanken

Als hoogleraar en vicedirecteur van een onderzoeksschool aan de Universiteit Maastricht (UM) zoekt Anique de Bruin voortdurend naar innovatieve kruisbestuivingen tussen wetenschap en praktijk. Haar specialisme is zelfregulatie in het hoger onderwijs omdat studenten er levenslang van profiteren als ze leren leren.

‘In 1995 ging er een wereld voor me open. Ik ging Psychologie studeren aan de Universiteit Maastricht. Op de middelbare school was ik een behoorlijk minimalistische leerling. Ik haalde mijn vakken wel, maar hard werken lukte niet. En waarom kon de ene docent wel fatsoenlijk uitleggen en de andere niet? Op de universiteit mocht ik eindelijk een domein verkennen dat ik zelf gekozen had: de menselijke psyche. Ik ervoer een enorme vrijheid en werd me er voor het eerst van bewust dat de werkelijkheid niet zwart-wit is. Wetenschappelijke inzichten zijn genuanceerd, zeker in de psychologie.’

Pionieren, pionieren en nog eens pionieren

‘Ik zat in de unieke situatie dat ik deel was van de eerste lichting psychologie-studenten in Maastricht. We waren met een kleine groep, hadden intensief contact met onze docenten en mochten actief meedenken over het onderwijs. Ik besepte al snel dat ik op de universiteit wilde blijven en mocht tot mijn vreugde promoveren bij de vakgroep waar ik had gestudeerd. Na drie maanden werd ik echter door mijn promotor, Henk Schmidt, meegevraagd naar de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar hij een gloednieuwe opleiding Psychologie ging opzetten. Van eerstelichtingstudent in Maastricht werd ik eerstelichtingdocent in Rotterdam, waar ik opnieuw veel ruimte kreeg. We werkten vanuit een probleemgestuurde, studentgecentreerde, kleinschalige onderwijsaanpak. In Maas-

tricht was dat al sinds de jaren zeventig gangbaar, maar Schmidt introduceerde het in Rotterdam. Ik heb in die jaren zoveel geleerd. *(Met licht ongelooft.)* Op mijn vierentwintigste was ik al universitair docent en gaf ik colleges, coördineerde ik de voortgangstoets en zat ik de curriculumjaargroep voor. Tussendoor werkte ik aan mijn proefschrift in de onderwijspsychologie.'

'Fundamenteel onderzoek is nog steeds een inspiratiebron voor me, maar mijn eigen focus veranderde: ik wilde voortaan bruggen bouwen tussen theorie en praktijk.'

Bruggen bouwen

'Toen ik begon met mijn eigen onderzoek was ik vooral gecharmeerd van fundamentele inzichten in de menselijke cognitie. De tijd verstreek, ik kreeg kinderen, sloeg de congressen een paar jaar over en besepte bij mijn terugkeer: de discussies die hier gevoerd worden gaan over vierkante centimeters, over het verschil tussen stimuli drie of vijf seconden aanbieden. Zegt dit nog iets over hoe mensen leren of gaat het vooral over hoe je een experiment ontwerpt met zo min mogelijk ruis in de data? Deze onderzoekers doen prachtige dingen en zijn nog steeds een inspiratiebron voor me, maar mijn eigen focus veranderde: ik wilde voortaan bruggen bouwen tussen theorie en praktijk.'

Zelfregulatie

'De kans om onderzoek, onderwijs en innovatie te combineren vond ik bij de UM aan de faculteit Health, Medicine and Life Sciences en bij de School of Health Professions Education. Het fijne aan die onderzoeksschool is dat we nauw samenwerken met de docenten van de verschillende opleidingen om het onderwijs te optimaliseren. Het lukte me een Venibeurs binnen te halen en dat was ongebruikelijk in die tijd; ik denk dat het de derde Veni was voor onderzoek in de onderwijspsychologie. Zelfregulatie was een van mijn grootste interesses en dat thema nam in die jaren een hoge vlucht. Dat is wel te verklaren, want er is steeds meer behoefte aan flexibiliteit in het onderwijs. Als we die vrijheid geven moeten we studenten ook leren om ermee om te gaan.'

Study Smart

‘We ontdekten dat veel inzichten over zelfregulatie nog niet werden toegepast in het onderwijs. Ook zagen we dat studenten soms denken goede leerstrategieën te gebruiken, maar in werkelijkheid inefficiënt werken. Dat komt doordat veel effectieve strategieën tegenintuïtief aanvoelen. Bovendien zijn er grote verschillen tussen studenten. Er komen jonge mensen binnen die hun hele leven te horen hebben gekregen dat ze het niet kunnen. Die maken een andere start dan studenten die thuis gesteund zijn en de wind in de zeilen hebben gehad. Het aanbieden van een training aan het begin van de opleiding zagen we dan ook als een potentiële gelijkmaker. Zo is Study Smart ontstaan, een project waarin we dertig jaar onderzoek in een zelfstudievaardigheidstraining voor studenten gingen doen. Bij het ontwikkelen van de training waren docenten en studieadviseurs van elke faculteit aan de UM betrokken. Hun enthousiasme sterkte me in mijn overtuiging dat we echt met iets betekenisvol bezig zijn.’

Comeniusbeurs en vervolgprojecten

‘In 2017 kregen we voor Study Smart een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma. *(Met een glimlach.)* Ik zat bij de eerste lichting fellows, dus je ziet het pionieren weer terug. Voor mijn ambities als onderwijsinnovator was dat een belangrijke erkenning. Ook vond ik het contact met andere docenten en onderwijsinnovatoren verrijkend. Het ComeniusNetwerk was destijds in oprichting en ik trad toe tot het bestuur. Daar dacht ik mee over de tracés (nu circles) en manieren om elkaar te ontmoeten en initiatieven uit te wisselen. Het is fantastisch om te zien hoe het ComeniusNetwerk zich heeft ontwikkeld.

De eerste fase van Study Smart is intussen afgerond: de training wordt in vrijwel alle faculteiten van de UM geïmplementeerd. Ook andere universiteiten, hogescholen en mbo-instellingen maken er gebruik van, zowel in Nederland als daarbuiten. Ik zie veel mogelijkheden voor uitbreiding. Zo wil ik zelfregulatievaardigheden niet alleen in het eerste jaar, maar ook in de rest van het curriculum stimuleren. We zijn met een project gestart waarin we een blauwdruk ontwerpen voor het ondersteunen van die ontwikkeling op basis van wetenschappelijk bewijs. De universiteit financiert dit project. Daarin moet ook oog zijn voor de longitudinale ontwikkeling van zelfregulatie, ook na het hoger onderwijs. Hoe ondersteun je studenten bij het maken van keuzes voor vakken, studierichting en carrière? Hoe breng je een duurzame verandering in studeer-, slaap-, beweeggedrag teweeg? Daar zet ik met mijn Vidibeurs op in.’

Diversificatie

‘De werkdruk in de wetenschap is gigantisch, of het nou gaat om onderzoek, onderwijs, management of innovatie. Een grote onderzoeksaanstelling zoals ik die nu heb lijkt (en is) een luxe, óók omdat die me ruimte geeft voor onderwijsinnovatieprojecten. De uren daarvoor kan ik nergens anders vandaan halen omdat de brugfunctie formeel niet als taak wordt erkend. Tegelijk zit ook die aanpak vol onzekerheden. Of ik mijn onderzoekslijn kan voortzetten is afhankelijk van subsidies en ik dien in op beurzen met toekenningskansen rond de tien procent. Toch zie ik mooie ontwikkelingen. De ruimte die de afgelopen jaren is gecreëerd voor innovatie is enorm en er zijn echt onderwijscarrières ontstaan. Wat mij betreft mag er nog meer diversificatie en specialisatie komen, zodat we niet álle ballen in de lucht moeten houden en het schaap met de vijf poten blijven.’

Profiel

Naam

Anique de Bruin

Tijd voor onderwijstaken

ongeveer 20%

Functies

Hoogleraar Zelfregulatie in het hoger onderwijs, vicedirecteur School of Health Professions Education

Instelling

Universiteit Maastricht

Afdelingen

Faculteit Health, Medicine and Life Sciences, School of Health Professions Education

Werkzaam in hoger onderwijs

Bijna 22 jaar ('mijn halve leven, besef ik nu')

Totale aanstelling

1,0 fte ('maar daar zit ik ruim boven, net als de anderen in deze portretreeks')

Andere taken

Onderzoek (officieel 70%, dankzij een Vidibeurs, maar in de praktijk minder), management (officieel 10%, maar in de praktijk meer), onderwijsinnovatie (officieel 0% omdat het geen erkende taak is, dus voor innovatieprojecten Study Smart en Self-regulated learning put Anique vooral uit haar onderzoekstijd)

Relatie met het ComeniusNetwerk

Kreeg in 2017 een van de eerste tien Teaching Fellow-beurzen om een zelfstudievaardighedentraining te ontwikkelen; zat van 2018 tot 2019 in het oprichtingsbestuur

Constant eiste extra onderwijstijd (en hoopt dat dat zijn carrière niet schaadt)

Constant Swinkels is ecooloog. Hij promoveert aan de Radboud Universiteit Nijmegen en ziet onderwijs als een manier om zijn impact op mens en natuur te vergroten. Met een beurs van het Comeniusprogramma vernieuwt hij de cursus Biodiversiteit om zijn studenten de waanzinnige flora en fauna van Nederland te leren ontdekken.

‘Toen ik twee jaar geleden in gesprek ging over mijn promotietraject, heb ik extra onderwijstijd gevraagd. Nee, geëist. (*Lacht.*) Tien procent is bij ons de norm en veel promovendi gebruiken die tijd om zelf onderwijs te volgen, maar ik wil me ook als docent ontwikkelen. Mijn promotietraject duurt daarom vijf jaar in plaats van vier en daarvan kan ik dertig procent aan onderwijs besteden, al is dat in de praktijk wel iets meer.’

Liefde voor ecologie uitdragen

‘De liefde voor de natuur zat er bij mij al vroeg in, maar ik ben niet met een vooropgezet plan op deze plek beland. Toch zie ik terugkijkend wel een rode draad. Op mijn twaalfde werd ik lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en drie jaar later ging ik zelf excursies bedenken en leiden. Ik besepte al vroeg dat kennis over de natuur niet voldoende terechtkomt bij beleidsmakers en publiek. Mijn ultieme wens is bijdragen aan natuurbeheer en biodiversiteit in Nederland. Of zelfs in de wereld, al is dat misschien hoog gegrepen. Onderzoek doen is een manier om dat te bereiken, maar daarover communiceren vind ik minstens zo belangrijk. Dat kan door lezingen of via de media, maar juist ook binnen de universiteit, met de biologen van de toekomst.’

Meer gids dan docent

‘Ik ben me als docent nog volop aan het ontwikkelen. Dat doe ik deels intuïtief, door dingen uit te proberen in mijn lessen, maar ook – zoals het een wetenschapper betaamt – *evidence informed*. Ik kan me bijvoorbeeld hele avonden verliezen in artikelen en YouTube filmpjes over de zelfdeterminatietheorie. Dit is het perfecte moment om hier tijd in te steken: ik heb geen kinderen en een enorme motivatie om te leren. Ik kan andere promovendi echt aanraden om deze jaren daarvoor te benutten. Kenmerkend voor mijn onderwijs is dat ik studenten serieus neem. Eerstejaarsstudenten zijn jongvolwassen en zo behandel ik ze ook. Ze zijn zelf verantwoordelijk voor hun leerproces en daar spreek ik ze op aan. Andersom mogen ze mij aanspreken op mijn inzet. Dat maakt me eerder een gids dan een ‘klassieke’ docent. Ik ben eerlijk over de grenzen van mijn kennis; zelfs over vijftig jaar weet ik niet alles. Natuurlijk heb ik meer ervaring, en die deel ik graag, maar er zijn ook vragen die ik niet kan beantwoorden en dan moeten we samen op onderzoek uit. Ik moedig studenten aan zelf na te denken en te ontdekken waar ze enthousiast van worden. Ze moeten geen kloontjes van mij worden, net zoals ik geen kloon van iemand ben.’

Biodiversiteit ontdekken met een app en challenge

‘Naast extra onderwijstijd vroeg ik bij mijn sollicitatiegesprek expliciet de vrijheid om het vak Biodiversiteit, waar ik als studentassistent en lid van de innovatiecommissie al jaren bij betrokken was, te vernieuwen. Dat leverde aanvankelijk wat weerstand op, maar toen kwam corona. Plotseling was iedereen zoekende. We stonden voor de uitdaging 150 studenten middenin een lockdown te leren over biodiversiteit zonder dat we met hen het veld en lab in konden. Ik had voor een Europese reisgidsorganisatie (de Crossbill Guides Foundation) meegewerkt aan een app met natuurwandelingen en was net bezig met een pilot om zo’n app te gebruiken in de cursus. Dat raakte in een stroomversnelling. In allerijl maakten we nieuwe routes zodat onze studenten in de buurt van de universiteit op excursie konden. (*Grinnikt.*) Voor toeristen zal het gek geweest zijn: midden in een Nederlandse app met Veluweroutes stonden plotseling twee Engelstalige routes bij Nijmegen. Daarnaast organiseerden we een *plant hunt*, een challenge waarbij studenten in hun eigen wijk zoveel mogelijk planten moesten zoeken en beschrijven.’

Eigenaarschap en verbinding

‘Wat ik met de cursusvernieuwingen vooral beoog is dat studenten zich eigenaar gaan voelen van hun leerproces. Ik wil ze laten ervaren dat ze zelf iets kunnen ontdekken. Biodiversiteit is een groot, abstract begrip, maar er schuilt een rijke,

complexe wereld achter. Neem de kruisbek (*crossbill* in het Engels), op het eerste gezicht gewoon een bizarre vogel met een gekruiste snavel. Als je leert hoe die is geëvolueerd om zaden uit dennenappels te halen, voegt dat een dimensie toe. Tegelijk kunnen apps en challenges een docent niet vervangen. Om gemotiveerd te blijven moeten studenten zich verbonden voelen met hun opleiding, dus gaan we veel met studenten in gesprek over wat ze ontdekken.

‘Onderzoek krijgt waarde als het zijn weg vindt naar een publiek. Daarom vind ik communicatie en onderwijs zo belangrijk.’

De lessen die we in coronatijd leerden, willen we stevig implementeren in de cursus. Een Teaching Fellow-beurs van het Comeniusprogramma maakt dat mogelijk. Zo werken we momenteel aan een volwaardige eigen app met een audio-tour en opdrachten. De challenge hebben we ook aangepast: uit onderzoek blijkt dat maar een klein deel van de studenten vatbaar is voor competitie, dus zetten we nu meer in op samenwerking. Studenten bouwen gezamenlijk een planten-database en de enthousiastelingen kunnen daarin nog steeds uitblinken als ze willen.’

Wel/niet deel van een onderwijsgemeenschap

‘Of ik me als docent deel van een gemeenschap voel? Nee en ja. Binnen mijn opleiding word ik soms nog als broekie gezien. Ik voel me niet altijd serieus genomen en ben minder bij de opleiding betrokken dan ik zou willen. Het valt me op dat onderwijskeuzes vaak minder goed onderbouwd zijn dan onderzoekskeuzes, maar toch met meer stelligheid worden verkondigd. Ik ervaar daardoor in mijn onderwijstaken minder ruimte voor twijfel en uitwisseling, en dat maakt het soms lastig om te bepalen of ik goed bezig ben. Is het bijvoorbeeld normaal om twee dagen te besteden aan de voorbereiding van een lezing van een uur? (*Opgewekt.*) Toch geloof ik inmiddels dat ik het al best goed doe. Erkenning is er gelukkig ook. Mijn directe collega’s zien dat de cursusvernieuwingen werken en van studenten kreeg ik een Education Award. Verder heb ik goed contact met het Radboud Teaching and Learning Centre. Ook in het ComeniusNetwerk vind ik veel gelijkgestemden. Ik ben dit jaar zelfs toegetreden tot het bestuur.’

De toekomst is ongewis

‘Wat universitair onderwijs mede zo mooi maakt is dat je als student les kan krijgen van specialisten. Om mijn onderzoek en onderwijs te verdiepen, verbinden en bestendigen zou ik op termijn graag universitair docent worden. Fulltime lesgeven trekt me minder. Ik zie mezelf primair als ecooloog en merk dat juist mijn status als onderzoeker, als “expert”, deuren opent. Als ik over drie jaar promoveer heb ik een interessant profiel met onderzoek, communicatie en onderwijs. Toch weet ik niet of die laatste twee beloond zullen worden. Als ik in de aula mijn proefschrift sta te verdedigen zal niemand vragen naar de lessen die ik gegeven heb. Het is merkwaardig dat een universiteit onderwijs als kerntaak heeft, maar promovendi daar nauwelijks op selecteert, in begeleidt of op beoordeelt. Als sollicitatiecommissies enkel letten op publicaties en hoeveel geld is binnengehaald, leg ik het af tegen andere kandidaten. Die onzekerheid maakt me soms misselijk. Ik denk er niet teveel over na, want dat zou me alleen maar ontmoedigen en daar heb ik niets aan. Ik leef nu, ik ben blij met wat ik doe en sta voor honderd procent achter mijn keuzes.’

	Profiel	
	Naam Constant Swinkels	Totale aanstelling 1,0 fte
	Functie Promovendus	Tijd voor onderwijstaken 30% (in de praktijk 40%)
	Instelling Radboud Universiteit Nijmegen	Andere taken Promotieonderzoek, bestuurslid Comenius-Netwerk, Face of Science bij de KNAW, auteur bij de Crossbill Guides Foundation
	Opleiding Biology (afdeling Plant Ecology and Physiology)	Relatie met het ComeniusNetwerk Ontving in 2021 een Teaching Fellow-beurs om het cursusprogramma te vernieuwen en een excursie-app over biodiversiteit te ontwikkelen. Zit sinds 2022 in het bestuur.
	Werkzaam in het hoger onderwijs 2,5 jaar (met een voortraject van 6 jaar als student-assistent, lid van de innovatie- en onderwijsbeleidscommissie)	

Marian heeft een onderwijshart, maar niet de roeping om voor de klas te staan

Marian Kat-de Jong is onderwijsvernieuwer bij Avans Hogeschool. Ze begeleidt de transitie van Avans op inhoudelijk-strategisch niveau en streeft ernaarsuccesvolle innovaties in het onderwijs te verankeren.

‘De keuze om in 2012 docent te worden, was een heel bewuste. Ik cirkelde al jaren rond het hoger onderwijs als beleidsonderzoeker/adviseur/projectleider en vond het tijd om zelf te ervaren wat lesgeven is. Ik werd docent Life Sciences & Communicatie bij Avans Hogeschool. Dat heb ik drie jaar intensief gedaan. Bij het ontwikkelen van een schrijfleerlijn ontdekte ik hoe verandering en innovatie in het onderwijs werken. Je hebt er samenwerking en overtuigingskracht voor nodig. Sindsdien ben ik me meer en meer gaan toeleggen op onderwijsvernieuwing. Toch ben ik pas twee jaar geleden van mijn academie overgestapt naar het Leer- en innovatiecentrum. *(Met een lach.)* Ik wil niet zo’n manager worden die over twintig jaar nog steeds zegt “ik heb ook drie jaar voor de klas gestaan”. Daarom vind ik het belangrijk om buiten de beleidsbubbel te blijven kijken.’

Erkenning en (zelf)vertrouwen

‘Het ComeniusNetwerk heeft een grote rol gespeeld in mijn professionele ontwikkeling. Ik kreeg met mijn team in 2018 de Teaching Fellow-beurs voor het maken en implementeren van die schrijfleerlijn in onze laboratoriumopleidingen. SchrijfGOED heette het project, waarbij GOED staat voor Gepersonaliseerd, Open En Digitaal, *(vrolijk)* dat hebben we op een goeie pizza-avond bedacht. Daarmee werd ik Teaching Fellow en dat voelde als een mooie erkenning voor mijn innovatieve aanpak, het doorzetten en denken: we gaan hier écht een goed onderbouwd en goedgeschreven plan van maken.

Rond de tijd dat ik het project voltooide, diende een volgende kans zich aan. Via een van mijn netwerken stuitte ik op een vacature voor verbinder op het thema docentprofessionalisering in het landelijke Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT. Ik las de vacaturetekst en dacht: bingo! Dit ben ik! Ik heb redelijk impulsief gesolliciteerd en werd voor twee dagen per week gedetacheerd vanuit Avans. In een 'zone' van ongeveer twintig mensen uit verschillende instellingen bogen we ons over vragen als: Wat hebben docenten nodig om digitalisering te kunnen gebruiken? Hoe leren ze? Wat zijn hun voorkeuren? Waar zijn ze onzeker over? Ik heb er drie jaar aan meegewerkt en dat was heel gaaf. Net als in het ComeniusNetwerk komen er allemaal innovatoren bij elkaar die de werkvloer goed kennen en enorm gemotiveerd zijn om het onderwijs van dienst te zijn. Ook was er – net als bij het ComeniusNetwerk – veel vertrouwen van de financierder, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daardoor hebben we echt iets kunnen neerzetten.'

Uit je jasje groeien

'Toen ik een jaar in het Versnellingsplan actief was, merkte ik dat mijn plekje in Avans niet meer goed paste. De ene dag had ik een werksessie met de minister, de volgende zat ik met collega's het toetssysteem uit te pluizen. Onderwijs draait om studenten en docenten, dat zal ik altijd vinden, maar ik had focus nodig zodat ik niet steeds behoefte te schakelen tussen die grote thema's en operationele vragen. Voorzichtig informeerde ik naar de mogelijkheden om van mijn academie naar het Leer- en innovatiecentrum (LIC) over te stappen. Ik vond het spannend, maar wil lezers van dit stuk echt op het hart drukken: heb je een goed idee, ga ermee de boer op, want je kan iets betekenen! Als je je uitspreekt kan iemand nog steeds zeggen "dat is niet zo'n goed idee" of "heb je hier al aan gedacht?", maar je plannen uiten is noodzakelijk om beloond en erkend te worden in je ambities. De reactie op mijn vraag was heel positief. Mijn leidinggevenden konden zich goed voorstellen dat ik die stap wilde maken.

Het LIC is een grote dienst. Het fungeert binnen Avans als partner en regisseur op het gebied van onderwijs en onderzoek. Ik ging eerst aan de slag als beleidsadviseur op het gebied van blended onderwijs en werd na een klein jaar coördinator van het team van onderwijskundigen die docenten en directies van academies helpen bij het maken van goed onderwijs. Ik vervulde een tijdlang eigenlijk twee rollen in die functie en dat bleek te veel. Een paar maanden geleden heb ik het teamleiderschap overgedragen en nu focus ik op de inhoudelijk-strategische kant van de vernieuwingen waar we mee bezig zijn.'

Hoger onderwijs in transitie

‘Avans heeft – net als veel hogeronderwijsinstellingen – grote ambities om flexibel, modulair onderwijs aan te bieden dat goed aansluit op het werkveld en ondersteund wordt door digitale applicaties. We gaan naar curricula waarin studenten niet meer van A naar B bewegen en dan een diploma krijgen, maar verschillende routes volgen en langer over hun studie kunnen doen. Ze krijgen meer keuzevrijheid in het samenstellen van hun pakket en niveau. Dat vraagt om nieuw onderwijsontwerp en het vergt van docenten dat ze anders naar onderwijs gaan kijken. Je kan er straks in het tweede jaar van een opleiding niet meer van uitgaan dat elke student in het eerste jaar vak X of Y al heeft gevolgd. Ik probeer die transitie mee te organiseren. Welke stappen zet je eerst, welke stappen daarna? Hoe zorg je dat de kwaliteit goed is? Wat vinden we ook alweer kwalitatief goed onderwijs?’

‘Ik wil niet zo’n manager worden die over twintig jaar nog steeds zegt “ik heb ook drie jaar voor de klas gestaan”. Daarom vind ik het belangrijk om buiten de beleidsbubbel te blijven kijken.’

De winkel blijft open

‘Een vriendin van mij werkt in de chemische industrie. Eens in de zoveel jaar doen ze in haar fabriek een *turnaround*: ze leggen de hele boel stil en plegen onderhoud aan alle leidingen, motoren, tandwielen, stekkers, alles. Soms duurt dat maanden. Daarna starten ze de boel weer op. Ik zei tegen haar: “Wij zijn ook bezig met een turnaround, maar bij ons blijft de winkel gewoon open.” Een transitie in het onderwijs is best wel taai. De dagelijkse roosters zijn dwingend voor docenten, dus je kan steeds maar kleine stukjes aanpassen en dat vraagt om visie en strategie. Tegelijk zou het niet anders kunnen. Je kan onderwijs niet op de tekentafel ontwerpen, je moet kleine aanpassingen uitproberen om te zien wat werkt. Dat maakt docenten soms onzeker, maar in mijn ervaring zijn ze professioneel genoeg om dat aan te kunnen.’

Veranderfonteintjes en heldere standaarden

‘Ik zie onze transitie als een boeiend samenspel van enerzijds top-down regisseren en anderzijds innovaties op kleine schaal laten ontstaan. Mario Kieft, expert in

organisatieverandering bij de Open Universiteit, noemt dat laatste ‘veranderfonteintjes’. In een organisatie heb je groepjes mensen nodig die gewoon iets nieuws gaan dóén. Top-down bepaal je de koers, maar die fonteintjes vormen de motor van je verandering. De grote kunst is, zegt de verbinder in mij, om dat bij elkaar te brengen, om die fonteintjes te ontsluiten zodat andere mensen er ook profijt van hebben. Anders blijven het speeltuintjes die fijn zijn voor de happy few, maar waar de meerderheid niks aan heeft. Daarbij is het belangrijk dat we bij de implementatie standaarden met elkaar bepalen: als een student straks module A volgt bij opleiding X of module B bij opleiding Y, moet er een zekere uniformiteit zijn. Dat betekent dat we bijvoorbeeld dezelfde terminologie gebruiken, dezelfde onderwijsprincipes hanteren en de informatievoorziening gelijktrekken. Om mensen mee te nemen in een transitie heb je bovendien overtuigingskracht nodig. Dat is de politieke kant van het proces en die vind ik ook heel interessant.

Onze huidige ambities bij Avans lopen tot 2025. Dat is al iets vertraagd door corona, maar de periode is dus te overzien. Tegelijk kan je de doelen noch de route vooraf helemaal vastleggen. Ik hou van die dynamiek! (*Lachend.*) Ik zou het veel moeilijker vinden als iemand zou zeggen: “Dit is ons plan voor de komende vijf jaar en daar mag niks aan veranderen.”

Profiel

Naam

Marian Kat-de Jong

cirkelde al langer om het hoger onderwijs heen’)

Functie

‘Formeel ben ik senior beleidsregisseur, ik heb de functie van mt-lid binnen het Leer- en innovatiecentrum en ik noem mezelf onderwijsvernieuwer’

Totale aanstelling

1,0 fte, waarvan ongeveer 50% voor het begeleiden van de organisatietransitie en 50% voor het verankeren van veranderingen in onderwijsbeleid, ‘al is het een redelijk fluide geheel’

Instelling

Avans Hogeschool

Relatie met het ComeniusNetwerk

Kreeg in 2018 een Teaching Fellowbeurs voor het ontwikkelen en implementeren van een schrijfleerlijn in de laboratoriumopleidingen van Avans; zette samen met Jessica Zweers de circle Verandering verankeren op

Afdeling

Leer- en innovatiecentrum

Werkzaam in het hoger onderwijs

Op 1 juni precies 10 jaar bij Avans (‘maar ik

De wet van Youssef: onderwijs x andere interesse = vlammen

Docent-ondernemer (of ondernemend docent) Youssef El Bouhassani geeft een hele rits bètavakken aan de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en doet dat met verve, getuige zijn dubbele titel als Docent van het jaar. Hij is cofounder van de app LeerLevels die onderwijs voor docenten efficiënter en voor studenten persoonlijker maakt.

‘Plutarchus heeft ooit gezegd: “Onderwijzen is niet het vullen van een vat, maar het ontsteken van een vlam.” Dat houd ik voor ogen als ik lesgeef. Studenten zien mij een uur en moeten daarna nog vier uur zelfstandig werken aan een vak. Als ik ze niet wegstuur met het gevoel “yes, ik wil hier meer van weten!” gaan ze dat niet met overtuiging doen.’

Je eigen vuur vinden (om het in studenten te kunnen ontsteken)

‘Een belangrijke vraag om jezelf als docent te stellen is: “Waar zit voor mij de vlam?” Ik denk dat het antwoord ligt in de interesses die je buiten het onderwijs hebt. Dat kan cabaret zijn, de actualiteit, muziek. Voor mij is het programmeren. Op het grensvlak van onderwijs en technologie (kunstmatige intelligentie in het bijzonder) vindt mijn eigen ontwikkeling plaats. Ik leer er dingen die ik nergens anders kan leren. Er bestaat immers geen school die programmerende docenten opleidt. Vanuit die interesse probeer ik problemen die ik ervaar in het onderwijs op te lossen. Dat is een tweede tip die ik docenten wil geven: blij je vast in een concreet vraagstuk. Probeer de kern helder te krijgen, onderzoek mogelijke oplossingen. Op die manier leer je zoveel meer dan als je een dagje een cursus volgt.’

Onderwijs is superbelangrijk

‘Ik ben docent geworden omdat ik het leuk vind om voor een groep te staan en een verhaal te vertellen, maar ook uit maatschappelijke betrokkenheid. Veel kansen in mijn leven krijg ik dankzij goed onderwijs. Nederland doet het momenteel prima, maar er zijn neerwaartse trends: leerlingen presteren minder goed, kansongelijkheid neemt toe, er is een groei in de bijlesindustrie en een stijgend lerarentekort, zeker in de bètaprofielen. Als niemand meer voor het docentschap kiest, wordt het probleem alleen maar groter. Ik ben dankbaar voor het goede onderwijs dat ik heb genoten en gun mijn kinderen straks hetzelfde. Bovendien is onderwijs de motor van onze kenniseconomie. Daarom vond ik het zes jaar geleden belangrijk om het in elk geval te proberen en gelukkig zit ik hier nog steeds.’

‘Innovatieve techbedrijven geven hun werknemers een dag per week vrije speelruimte. Dat zouden onderwijsinstellingen ook moeten doen.’

Woorden en de stiltes ertussen

‘In mijn lessen stel ik veel vragen. *(Met een brede lach.)* Tot ongemak van veel studenten, want ik blijf stil tot iemand iets zegt. Zodra er een antwoord komt, reageer ik bemoedigend en ga ik op zoek naar meer antwoorden, meer perspectieven. Wat mijn stijl ook kenmerkt is dat ik de dingen niet moeilijker maak dan ze zijn. Als we met een nieuw onderwerp beginnen, sta ik met studenten eerst stil bij de woorden binnen dat onderwerp. Ik ben nu bijvoorbeeld bezig met het ontwikkelen van een project over de deeltjesversneller in Genève. Dat ding heet de Large Hadron Collider en we weten dat er protonen in worden versneld om ze met elkaar te laten botsen. Wat betekent de naam? Large: een groot ding. Het is een collider, dus er vinden botsingen plaats. En wat is een hadron? Een andere naam voor een proton. *It makes sense!* Teruggaan naar de namen van dingen en je afvragen wat ze betekenen maakt een onderwerp minder intimiderend. De volgende keer dat studenten een nieuw woord tegenkomen hebben ze hopelijk de reflex om dat zelf te doen.’

Afstand nemen

‘Ik heb een tijdlang bijgehouden waar ik mijn tijd bij de HvA aan besteed. Zo’n zestig procent bleek te gaan naar colleges voorbereiden en geven, een kleiner deel naar practica en projecten en ergens onderaan het lijstje bungelde, met minder dan vijf procent, zelf leren! Mijn hele opleiding was ik bezig kennis tot me te nemen en vanaf het moment dat ik voor de klas stond was de persoonlijke ontwikkeling nagenoeg weg. Innovatieve techbedrijven geven hun werknemers een dag per week vrije speelruimte. Dat zouden onderwijsinstellingen ook moeten doen. Er zijn wel budgetten voor, maar die worden zelden opgemaakt. Je bent in de dagelijkse praktijk gewoon zo druk, je hébt die tijd niet. Voor mij was die vijf procent een aanleiding om te denken: als ik me in deze setting niet kan ontwikkelen, dan moet het daarbuiten. Ik was al bezig met een concreet project, LeerLevels, samen met Jonas Voorzanger, een vriend die lesgeeft in het voortgezet onderwijs. We besloten allebei minstens één dag per week geen onderwijs te geven, zodat we daar meer mee bezig konden zijn. Dat hebben we de afgelopen vier, vijf jaar gedaan.’

LeerLevels

‘Jonas en ik merkten dat er veel herhaling zit in onze lessen en dat we tegelijk weinig ruimte hebben voor personalisatie. In een groep van dertig studenten kunnen enorme verschillen zitten: sommigen snappen de stof goed, voor anderen is die te makkelijk of juist te moeilijk. We vroegen ons af of we een deel van die herhalingen konden automatiseren zodat een student uitleg en oefeningen krijgt die aansluiten bij zijn begrip van dat moment. We ontdekten dat dat kan, mits je systeem aan twee voorwaarden voldoet. Allereerst moet je het lesmateriaal anders structureren. Niet lineair, zoals in een boek, maar als een netwerk. Zo’n netwerk wordt al snel heel groot, dus het tweede dat je nodig hebt is een navigatiesysteem dat tegen een student kan zeggen: “Je loopt vast op punt x omdat je principes b en c nog niet kent, dus ga daar eerst mee oefenen.” Die twee dingen zorgen ervoor dat elke student via een andere route de kennis tot zich kan nemen. Jonas en ik hebben de eerste prototypes van de tool zelf gebouwd. We begonnen met natuurkundelessen en breidden dat stap voor stap uit met meer content, vakgebieden en functionaliteiten. Het is inmiddels een werkende app die gebruikt wordt op meerdere scholen.’

1,2 miljoen

‘Na een aantal pilots binnen de HvA is LeerLevels in 2021 door het college van bestuur voorgedragen voor de eerste Hogeronderwijspremie. We vonden het spannend maar het was ook een mooie kans om de filosofie van LeerLevels

onder de aandacht te brengen, ongeacht of we zouden winnen. Ongelofelijk genoeg hebben we de eerste prijs gekregen! We kunnen de ontwikkeling van de app nu versnellen en het team uitbreiden. De komende drie, vier jaar gaan we nog meer modulair materiaal open access aanbieden zodat elke docent het op zijn eigen manier kan gebruiken. Ook gaan we de software intelligenter maken. Natuurlijk willen we ook weten wat wel en niet werkt. We zijn bijvoorbeeld benieuwd wat een systeem als LeerLevels betekent voor de didactiek van de docent. Wat ga je doen in je vijftig of honderd minuten met studenten als ze hun eigen route door de lesstof volgen? Voor dat onderzoek zoek ik mensen die kritisch zijn en de pijnpunten in het systeem durven aanwijzen. *(Lachend.)* Daar ben ik zelf – als trotse medebedenker – niet geschikt voor.’

Profiel

Naam

Youssef El Bouhassani

Tijd voor onderwijstaken

80-90%

Functie

Docent en ondernemer

Instelling

Hogeschool van Amsterdam

Opleiding

Technische Natuurkunde

Werkzaam in hoger onderwijs

Bijna 6 jaar

Totale aanstelling

0,8 fte

Andere taken

Medeoprichter van LeerLevels, een app die door middel van kunstmatige intelligentie gepersonaliseerd leren op grote schaal mogelijk maakt ('daar gaat ook mijn vrije tijd naartoe')

Relatie met het ComeniusNetwerk

Werd lid na de landelijke benoeming tot Docent van het jaar 2018 en kreeg vorig jaar voor LeerLevels de hoogste Hoger-onderwijspremie voor het hbo

Ilja vindt leren het leukste wat er is

Ilja Boor komt als curriculumontwikkelaar, SKO-opleider en programmaleider van een groot leerlijnenproject in alle krochten van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Haar ambitie is om bij te dragen aan onderwijs dat álle studenten klaarstoomt voor het tackelen van maatschappelijke transitie.

‘Tien jaar geleden stond ik voor een keuze: zou ik verder gaan in de wetenschap of me toch richten op onderwijs? De combinatie was niet meer houdbaar. *(Met twinkelende ogen.)* Wat ik nu ga zeggen is supernerdy, maar mijn favoriete breincellen zijn astrocyten en daar deed ik onderzoek naar. Ik werd hypergespecialiseerd. Toch gaf dat me na verloop van tijd een opgesloten gevoel. De wereld is groter dan dit, dacht ik steeds vaker. Daar kwam de wetenschappelijke ratrace bij: de tijd en energie die het aanvragen van onderzoeksbeurzen kost, zonder dat dat voldoende opbrengt. Ook van invloed was het gedoe met contracten, waardoor ik niet goed wist of ik mijn wetenschappelijke loopbaan duurzaam kon opbouwen. Ik zal altijd een warm hart voor de wetenschap houden, maar je kan niet overal tegelijk op focussen en ik heb bewust gekozen voor het docentschap. Ik vond de universiteit een prettige omgeving, ik vind lesgeven leuk en ik vind leren persoonlijk het allerleukste wat er is.’

Vliegwiel

‘Ik heb een achtergrond in de moleculaire wetenschappen en ben aanvankelijk practica gaan geven en opzetten in inhoudelijke cursussen over celbiologie. Al snel kwam de vraag of ik een heel vak wilde opzetten. Dat werd vervolgens een leerlijn. Van één opleiding ging ik naar meerdere opleidingen en zo werd ik steeds minder docent en steeds meer curriculumontwikkelaar. In 2018 kreeg ik van het Comeniusprogramma een Senior Fellow-beurs voor het project ‘Naar een zelfsturende student’. Dat is een enorm vliegwiel geweest. Het krijgen van die beurs heeft me erkenning en waardering gegeven voor de innovaties die ik

tot dan toe gedaan had. Je krijgt een soort stempel van buitenaf dat zegt: het is oké wat ze doet. Het leidde ertoe dat ik voor nieuwe dingen werd gevraagd en toegang kreeg tot posities die relevant, maar best schaars zijn. Nu werk ik als curriculumontwikkelaar bij het Instituut voor Interdisciplinaire Studies (IIS) en bij het UvA Teaching & Learning Centre (TLC) als Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO)-opleider en co-programmaleider van het Zichtbare Leerlijnenprogramma.'

Zelfsturing en zichtbare leerlijnen

'Ik ben een groot voorstander van zelfsturing in het onderwijs, van vraaggestuurd werken en veel uit de student laten komen in plaats van alleen maar te zenden. Dat is de rode draad door al het onderwijs dat ik ontwikkeld heb. Kennis verouderd in veel vakgebieden snel dus moeten we onderwijs zo inrichten dat studenten leren om zélf dingen op te pakken, zichzelf te ontwikkelen en monitoren. Dat vraagt om metacognitieve vaardigheden en om inzicht in wat er van ze verwacht wordt en waar ze staan. Ook docenten krijgen een andere rol. We ontwikkelden daarom de Zichtbare Leerlijnen Tool. Die maakt voor opleidingen, docenten en studenten inzichtelijk wat de eindtermen en leerdoelen van de opleiding zijn en in welke vakken aan die doelen gewerkt wordt. Zo wordt de samenhang in het curriculum duidelijker. We gebruikten de Senior Fellow-beurs voor een uitbreiding waardoor studenten hun voortgang kunnen monitoren en in overleg met hun docenten hun strategieën leren aanpassen. We zijn bij het TLC intussen bezig om met docentteams de leerlijnen van al onze 83 bachelors in kaart te brengen. Het is fantastisch om op deze schaal met innovatie bezig te zijn.'

Transitieonderwijs

'Het IIS richt zich de komende vier jaar op het vormgeven van onderwijs dat studenten opleidt voor een zinvolle bijdrage aan maatschappelijke transities. Denk aan de energietransitie en het aanpakken van sociale ongelijkheid. Woorden die je daarvoor kan gebruiken zijn impact learning, challenge based learning of transdisciplinair onderwijs. (*Geamuseerd.*) Mensen worden geïrriteerd als je die termen op één hoop gooit, maar overal zit hetzelfde idee achter: we moeten studenten iets anders bijbrengen dan monodisciplinaire kennis. Ze moeten bijvoorbeeld leren luisteren (deep listening), verschillende perspectieven innemen, samenwerken. We willen verbinders en bruggenbouwers opleiden. Een van de keuzevakken die we hebben opgezet is Building Bridges for Global-Local Challenges. Daarin werken studenten van vier Europese universiteiten samen aan sustainability goals. Een van de leerdoelen is intercultureel communiceren; studenten vinden het best lastig om met elkaar samen te werken. Een ander doel is sociaal entrepreneurship, dus ze maken ook echt iets, bijvoorbeeld een app om afval te scheiden.'

Teamwerk en extra tijd

‘Hoe een universiteit onderwijsontwikkeling kan faciliteren? (*Vergenoegd.*) Als ik het voor het zeggen had, zou ik er meer tijd voor vrijmaken en echt met docentteams werken om gezamenlijk vast te stellen: wat willen we met dit curriculum bereiken en hoe gaan we daar komen? Verder zou ik vaste momenten inroosteren om met alle vakcoördinatoren aan het hele curriculum te werken. Als je doel bijvoorbeeld is om studenten zelfsturend te maken, kan dat niet in je eentje in die ene cursus. Door samen te werken heb je twee vliegen in een klap: professionalisering (want je leert van en met elkaar) én vernieuwing van je curriculum. (*Met een lach.*) Maar goed, ik ga er niet over. Overigens is dit geen utopie, het gebeurt op kleine schaal al.’

‘In een groep zal ik niet snel als eerste het woord nemen, want ik weet al wat er in mijn eigen hoofd zit. Ik ben veel nieuwsgieriger naar wat een ander denkt.’

Co-

‘Wat mijn manier van werken typeert is dat ik doelgericht ben en dat er ‘co’ zit in alles wat ik doe. Ik ben coprogrammaleider van TLC’s grote leerlijnenproject, was co-oprichter van het ComeniusNetwerk en daarna covoorzitter. Ik hou van cocreatie, want ik ben ervan overtuigd dat je veel verder komt als je met het juiste team werkt. In een groep zal ik niet snel als eerste het woord nemen, want ik weet al wat er in mijn eigen hoofd zit. Ik ben veel nieuwsgieriger naar wat een ander denkt. Door samen te werken kan je enorme kwaliteitssprongen maken. Inspiratie vind ik in mijn werk aan de UvA, maar ook het ComeniusNetwerk is een gouden bron. De leden zijn allemaal zo energiek en staan open voor samenwerking. Ik ken geen andere onderwijsnetwerken die zoveel mensen uit verschillende instellingen samenbrengen. Het is fijn dat je ergens kan opladen en nieuwe ideeën opdoen.’

Toekomst

'Ik wil kwalitatief hoogwaardig onderwijsmateriaal ontwikkelen en open source aanbieden. Zo ben ik momenteel vanuit het IIS bezig met het project Toolbox voor Transitie makers, samen met de alliance TU/e, WUR, UU, UMC Utrecht (EWUU). Die samenwerking is ontstaan uit het ComeniusNetwerk. We ontwikkelen in cocreatie met docenten een toolbox voor transitieonderwijs en leveren daarin kant-en-klare onderwijs- en toetsvormen aan docenten. Met de toolbox zou ik op termijn graag aansluiten bij wat er internationaal gebeurt. Verder ben ik als een malle aan het leren over vormgeven aan transitie. Ik luister veel podcasts en lees veel boeken over leiderschap en verandermanagement. Ook over wat er nu gebeurt in de wereld, de geopolitiek, probeer ik bij te leren. Ik wil graag verder op de weg die ik ben ingeslagen om het onderwijs toekomstbestendig te maken. En mijn grootste wens is dat elke student toegang tot dat hoogwaardige onderwijs krijgt.'

Profiel

Naam
Ilja Boor

Totale aanstelling
1,0 fte

Functies

Senior interdisciplinair curriculumontwikkelaar (60%), opleider Senior Kwalificatie Onderwijs (20%), coprogrammaleider van het universiteitsbrede onderwijsinnovatieproject het Zichtbare Leerlijnenprogramma (20%)

Tijd voor onderwijstaken

100% ('al lopen mijn drie rollen wel door elkaar')

Andere taken

Beoordeelt onderwijsbeursaanvragen voor NRO en wordt regelmatig gevraagd als spreker

Instelling

Universiteit van Amsterdam

Afdelingen

Instituut voor Interdisciplinaire Studies (IIS) en Teaching & Learning Centre (TLC)

Relatie met het ComeniusNetwerk

Kreeg in 2018 een Senior Fellow-beurs voor het project 'Naar een zelfsturende student', werd mede-oprichter van het netwerk en zat tot februari 2022 in bestuur

Werkzaam in het hoger onderwijs

Sinds 10 jaar volle focus op onderwijs ('toen ik promoveerde en mijn post-doc deed gaf ik ook al onderwijs, maar op een heel andere schaal')

Met haar onderwijscarrière zet Annoesjka de toon

Annoesjka Cabo werkt aan de Technische Universiteit Delft als directeur onderwijs van de faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica en als academisch directeur van de Teaching Academy. Daarnaast geeft ze nog wat onderwijs en doet ze een klein beetje onderzoek. Alles om enthousiaste, onafhankelijk denkende mensen de wereld in te sturen.

‘Nadat ik in 1994 aan de TU Delft promoveerde in de wiskunde, heb ik me eerst gewijd aan mijn andere grote liefde, muziek. Achttien jaar lang speelde ik viool in verschillende orkesten, gaf ik vioolles en dirigeerde ik. Af en toe dacht ik: ik zou wel weer wiskundeles willen geven, want er zijn maar weinig (goede) docenten. Vlak voordat onze drie dochters het huis uitgingen kwam uit de TU Delft de vraag naar een docent met mijn profiel. Lesgeven aan een universiteit leek me nog leuker dan op een middelbare school, dus besloot ik te solliciteren.’

Wiskunde voor niet-wiskundigen

‘Wiskunde is belangrijk voor alle toekomstige ingenieurs, dus twee jaar na mijn start bij de TU Delft ging ik aan de slag met het *PRogramme of Innovation in Mathematics Education* (PRIME), een innovatieproject voor het wiskundeonderwijs aan de engineering-opleidingen. Samen met docenten en studenten hebben we *blended learning* geïntroduceerd, actieve werkvormen ontwikkeld en het onderwijsmateriaal daaraan aangepast. Wiskunde doceren aan niet-wiskundigen is interessant omdat veel studenten het vak nooit zelf zouden kiezen. Ze komen om bruggen te leren bouwen en moeten plotseling allemaal abstracte begrippen leren. Ik vind het een leuke uitdaging om te laten zien waarom het voor hen toch nuttig is. Nu ik onderwijsdirecteur ben, ben ik minder direct betrokken bij het project, maar ik geef nog wel een beetje les om de connectie met het onderwijs

te houden. Ook onderzoek ik (voor een deel) de effectiviteit van PRIME. We kijken bijvoorbeeld of studenten de stof beter begrijpen als we *augmented reality* inzetten waardoor ze dingen driedimensionaal voor zich zien.'

Teaching Academy

'(Geamuseerd.) Het ligt niet in mijn karakter om gewoon te doen wat er gevraagd wordt. Ik ben altijd aan het bedenken hoe dingen beter kunnen. Daardoor kreeg ik steeds meer verantwoordelijkheden en ontwikkelde ik mijn visie op onderwijs. Behalve als docent en directeur onderwijs probeer ik ook als academisch directeur van onze Teaching Academy ons onderwijs op een hoger plan te brengen. De Teaching Academy is een community van iedereen op onze universiteit die zich met onderwijs bezighoudt. We hebben een kort lijntje naar de Teaching and Learning Services waar de onderwijskundige ondersteuning zit. Om onderwijs in de spotlight te zetten organiseren we events zoals lunchlezingen, een journal-club, education conversations en een grote Education Day. Ook reiken we Education Fellowships uit aan wetenschappers die bevlogen zijn over onderwijs. Zij kunnen een voorstel indienen voor een innovatieproject van twee jaar. We proberen daar nu een vervolg voor te creëren in de vorm van een Initiative (het mag geen instituut heten) on innovation in Delft engineering education. De bedoeling is om onderwijsthema's die relevant zijn voor onze opleidingen zelf te onderzoeken. Reflecteren is bijvoorbeeld bij de opleiding Geneeskunde heel gangbaar, maar bij ingenieursopleidingen nog niet. Ook onderwerpen als duurzaamheid en toetsing zijn voor onze studenten van belang. Een wetenschapper mag zo'n thema oppakken en krijgt een promovendus en postdoc met een onderwijskundige achtergrond om het onderzoek mee uit te voeren. Op die manier kan zij of hij een dossier opbouwen om verder te groeien. Aan de TU Delft ben ik een van de eersten die carrièrestappen zet via het onderwijs en die behoefte leeft bij anderen ook. In Utrecht hebben ze al iets vergelijkbaars en dat heeft me mede geïnspireerd. We wachten nog op definitieve goedkeuring van het college van bestuur, maar het zou heel gaaf zijn als dit doorgaat.'

Altijd in beweging

'Hoe ik dingen voor elkaar krijg? Om te beginnen luister ik veel. Ik probeer op te halen wat er speelt, waarom mensen iets wel of juist niet willen. Bijna overal zit wel iets in. Ik hoor ook weleens dat ik verbindend ben. Het is niet handig als tien mensen in hun eentje het wiel uitvinden, dus probeer ik in de Teaching Academy initiatieven te bundelen zodat de acht faculteiten geen silo's zijn, maar van elkaar kunnen leren. Die cultuur van uitwisseling mag zich bij ons nog wel wat verder ontwikkelen. Verder geef ik niet snel op. Ik geloof in wat ik doe, maar zonder

star te zijn. Ik ben heel enthousiast en word niet snel moe of chagrijnig, waardoor ik veel energie in kan steken in de dingen die ik doe. Misschien ben ik voor anderen soms wel vermoeiend omdat ik altijd nieuwe ideeën heb, altijd in beweging ben. Een andere ontwikkeling is dat ik net ben benoemd tot hoogleraar. Dat is een eer en geeft mij de kans om ook de bovenste onderwijslaag te bereiken. *(Met een aanstekelijke lach.)* Maar hoe ik het moet combineren met mijn andere taken is me nog een raadsel.'

Verandering stuit niet altijd op tegenzin, je kan iets creëren waar mensen zich achter willen scharen.

Droomuniversiteit

'Als ik het helemaal voor het zeggen had, zou een student die in de toekomst aan de TU Delft komt studeren de opdracht krijgen om een eigen studierpad samen te stellen en daarin goed begeleid worden. In dat traject zou zij of hij veel met andere studenten samenwerken aan grotere geïntegreerde projecten, maar ook de ruimte krijgen om te spelen en om te filosoferen. Dat ontwikkelt het academisch denken. Daarnaast kan er een continue meting van (wiskundige) basisvaardigheden plaatsvinden. Hordelopen van tentamen naar tentamen zoals we dat nu kennen zou niet meer bestaan. Natuurlijk zou er dan minder tijdsdruk op zo'n traject moeten zitten. *(Diepe zucht.)* Tja. Als universiteit zouden we ons ervan bewust zijn dat elke generatie studenten in een net iets andere wereld is opgegroeid en mogelijk ook andere behoeften heeft. Onze docenten zouden de liefde voor hun vak uitdragen, het enthousiasme bij studenten aanwakkeren en daar ook waardering voor krijgen. Niet alleen in woorden, maar ook in tijd en beroepsperspectieven. Onderwijs zou niet meer gezien worden als corvee. En voor iedereen, studenten én docenten, zou de universiteit een veilige plek zijn, zonder machtsmisbruik en misstanden.

Hoeveel procent van deze droom over tien jaar gerealiseerd zou kunnen zijn? Tien jaar is niet lang, want alle structuren moeten dan anders. Vijf procent misschien. Als je vijf of tien procent een kant op beweegt, dan wordt de beweging zichtbaar en kan het een aanzuigende werking krijgen. Ik ben best optimistisch over wat je kan bereiken en over de mensen waarmee dat kan. Verandering stuit

niet altijd op tegenzin, je kan iets creëren waar mensen zich achter willen scharen. Daarom is het belangrijk om te blijven dromen.'

Profiel

Naam

Annoesjka Cabo

Totale aanstelling

1,0 fte ('al past daar niet alles in')

Functies

Directeur onderwijs aan de faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (50%), academisch directeur van de Teaching Academy (40%), docent en onderzoeker (10%)

Tijd voor onderwijstaken

'Alles wat ik doe is gericht op onderwijs, maar ik gebruik ongeveer 5% om zelf les te geven, om de connectie met het onderwijs te houden'

Instelling

Technische Universiteit Delft

Relatie met het ComeniusNetwerk

Hoort sinds 2021 bij de eerste lichting docenten en onderwijsvernieuwers die lid werden op basis van hun motivatie en aantoonbare ervaring met onderwijsvernieuwing

Faculteit

Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica
Afdeling(en): Teaching Academy

Werkzaam in het hoger onderwijs

10 jaar (maar verzorgde ook onderwijs tijdens haar promotietraject)

Afsluitend woord

Ben je geïnspireerd door de portretten van deze tien bevlogen docenten in het hoger onderwijs en wil je zelf ook aan de slag met jouw docentidentiteit? Door over de onderstaande vragen na te denken en daarover met anderen in gesprek te gaan kan je jouw eigen identiteit als docent verduidelijken én versterken. Deze vragen zijn in bewerkte vorm overgenomen uit het artikel van Van Lankveld et al. (2021). Met deze vragen reflecteer je op je docentschap, zowel in het verleden als in de toekomst. Hierdoor word je je bewuster van je drijfveren als docent en kom je hopelijk met meer grip en vertrouwen tot betere keuzes voor carrière-stappen in het hoger onderwijs.

Hoe blik je terug op je docentschap?

- Waarom ben je docent geworden? Is dit een bewuste keuze geweest?
 - Als je terugkijkt op je ontwikkeling als docent tot nu toe, welke veranderingen zie je dan in je docentschap?
 - Welke ervaringen hebben jou als docent gevormd?
 - Wat heeft jou geholpen om te groeien als docent?
-

Hoe verbind je het docentschap met de andere rollen die je hebt?

- Hoe belangrijk is onderwijs voor jou, in vergelijking tot de andere rollen die je hebt, zoals die van onderzoeker, manager of beleidsmaker
 - Kun je een praktijkvoorbeeld geven van wanneer het je is gelukt om verschillende rollen op een duurzame manier met elkaar te verbinden?
 - Hoe verdeel je jouw tijd over de verschillende werkzaamheden, reserveer je aparte dagen voor onderwijs en onderzoek, of loopt dit door elkaar heen? Ben je tevreden over deze verdeling?
 - Als je je eigen taakverdeling zou mogen vormgeven, hoeveel van je aanstelling zou je dan idealiter aan onderwijstaken besteden? In hoeverre is dat anders dan nu het geval is?
-

Wat zie jij als goed docentschap en erken en waardeer je dit ook bij jezelf?

- Wat zijn jouw kwaliteiten als docent?
 - Wat is voor jou belangrijk in het contact met studenten?
 - Wat is jouw beeld van een ideale docent?
 - Heb je een rolmodel als docent zijnde? Waarom inspireert deze | persoon jou?
-

Hoe zie je jezelf in relatie tot anderen?

- Hoe wil je dat anderen jou zien?
 - In hoeverre voel je je deel van een community van docenten?
 - Wat kenmerkt jou als docent, vergeleken met andere docenten?
-

Wat zijn jouw toekomstdromen en wat heb je daarvoor nodig?

- Wat voor docent zou je in de toekomst willen zijn? Wat heb je nodig om dat te bereiken?
 - Wat zijn jouw doelen en wensen voor de toekomst wat betreft onderwijs?
 - Welk carrièrepad zie je voor je?
-

Postadres

Postbus 93461
2509 AL Den Haag

Bezoekadres

Laan van Nieuw Oost Indië 300
2593 CE Den Haag

www.comeniusnetwerk.nl
@ComeniusNetwerk

ComeniusNetwerk
de HogerOnderwijsVernieuwers